

Jihočeská universita České Budějovice
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Příprava předškolních dětí na vstup do ZŠ

Vypracovala: **Renata Škodová**

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Marta Franclová**

Anotace

Bakalářská práce: „ Příprava předškolních dětí na vstup do ZŠ“ je rozdělena na část teoretickou a praktickou.

V části teoretické popisuje období dítěte před vstupem do ZŠ z hlediska vývojového, objasňuje pojmy školní zralost a připravenost, zabývá se možnostmi diagnostického procesu v této oblasti a možnostmi přípravy, rozvoje a učení dítěte v rodině a v mateřské škole.

Praktická část je rozdělena na část výzkumnou, která má za cíl pomoci dvou dotazníků, a to dotazníku č.1 pro rodiče předškolních dětí a dotazníku č.2 pro rodiče dětí, kteří již půl roku navštěvují 1. třídu ZŠ, zmapovat, jak rodiče hodnotí připravenost dětí na školní docházku a výsledky této přípravy v 1. třídě.

V druhé části je popsána systematická příprava dítěte na zahájení školní docházky, která je začleněna do výchovně vzdělávací činnosti konkrétní MŠ.

Annotation

Final thesis topic: „Preparation of preschool children for transition to elementary school“. Thesis is split into theoretical and practical part.

Theoretical part covers psychical evolution of children prior to elementary school entry. It explains and defines terms such as maturity and readiness of children for transition and analyzes possibilities of diagnosis process in this field with special focus on preparation and learning process in family as well as in kindergarten.

Practical part is dividend into research part and description of education activities/ tools in examined kindergarten.

Research is focused on collection of information from parents through questionnaire. First questionnaire is dedicated to parents of preschool children; second one is for parents whose children are already enrolled in elementary school for 6months. Goal of the research is to map parents' opinion on children readiness for transition to elementary school and confront it with real results.

Prohlášení

„ Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci: „Příprava předškolních dětí na vstup do ZŠ “ vypracovala samostatně za pomoci rad mé vedoucí práce PhDr. Marty Franclové a na základě materiálů uvedených v seznamu použité a citované literatury.“

„ Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou universitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.“

V Českých Budějovicích dne

.....
podpis

Poděkování

Děkuji PhDr. Martě Franclové za metodickou pomoc, rady a připomínky, které mi při zpracování bakalářské práce poskytla. Dále děkuji pedagogickému kolektivu naší MŠ za spolupráci v oblasti konkrétních diagnostických materiálů, učitelkám MŠ a ZŠ, které se mnou spolupracovaly při zadávání dotazníků pro rodiče a mé rodině za technickou pomoc při zpracování bakalářské práce.

OBSAH BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

I	TEORETICKÁ ČÁST	
1	Úvod	1
2	Postavení a nároky kladené na dítě v naší společnosti	2
3	Charakteristika dítěte předškolního období – předškolák	3
	3.1 Oblast fyzická	3
	3.2 Oblast psychická	3
	3.3 Oblast sociální a emoční	3
4	Školní zralost	5
	4.1 Pojem a vymezení školní zralosti	5
	4.1.1 Fyzická zralost	5
	4.1.2 Psychická zralost	6
	4.1.3 Sociální a emoční zralost	6
	4.2 Znaky školní zralosti	8
	4.3 Nezralost dítěte pro vstup do základní školy	9
	4.3.1 Projevy naznačující školní nezralost	9
	4.4 Nestandardizované metody pedagogické diagnostiky	10
	4.4.1 Pozorování	10
	4.4.2 Rozhovor s rodiči	11
	4.4.3 Rozbor výtvorů, výkonů a výsledků činností	11
	4.5 Standardizované testy školní zralosti	12
5	Školní připraveno	14
6	Příprava dítěte pro vstup do ZŠ	15
	6.1 Příprava dítěte pro vstup do ZŠ v rodině	15
	6.1.1 Význam stylů rodinné výchovy pro vstup dítěte do ZŠ	15
	6.1.2 Možnosti přípravy dítěte v rodině pro vstup do ZŠ	17
	6.2 Pojetí předškolního vzdělávání	19
	6.2.1 Cíle předškolního vzdělávání	19
	6.2.2 Rozvoj klíčových kompetencí dětí	20
	6.2.3 Obsah předškolního vzdělávání	20
	6.2.4 Příprava na vstup do ZŠ v obsahu předškolního vzdělávání	22

6.3	Význam spolupráce MŠ s rodiči při přípravě dítěte na vstup do ZŠ	23
6.4	Význam spolupráce MŠ a ZŠ	25

II PRAKTICKÁ ČÁST

1	Úvod	26
2	Výzkumná část	26
2.1	Metody výzkumu	26
2.2	Dotazník č.1 pro rodiče předškolních dětí	26
2.2.1	Zadání dotazníku	26
2.2.2	Popis vzorku	27
2.2.3	Zpracování výsledků	27
2.2.4	Popis a interpretace výsledků	27
2.3	Dotazník č. 2 pro rodiče žáků první třídy	32
2.3.1	Zadání dotazníku	32
2.3.2	popis vzorku	32
2.3.3	Zpracování výsledků	32
2.3.4	Popis a interpretace výsledků	32
3	Příprava dítěte na vstup do ZŠ v konkrétní MŠ	38
3.1	Systém přípravy dítěte na vstup do ZŠ v naší MŠ	38
3.2	Charakteristika MŠ	39
3.3	Diagnostický plán	39
3.4	Rozvíjení dovedností podporujících přípravu dítěte pro vstup do ZŠ	41
3.4.1	Rozvíjení hrubé motoriky	41
3.4.2	Rozvíjení jemné motoriky	43
3.4.2.1	Rozvíjení grafomotoriky	43
3.4.2.2	Rozvíjení mikromotoriky očních pohybů	45
3.4.3	Rozvíjení zrakového vnímání	46
3.4.4	Rozvíjení sluchového vnímání	47
3.4.5	Rozvoj řečových dovedností	48
3.5	Portfolio dítěte	50
3.6	Tematický blok „Těšíme se do školy.“	51
3.6.1	Záměry	51

3.6.2	Činnostní nabídka	51
3.6.3	Cíle v oblastech kompetencí	52
3.6.4	Konkrétní činnosti	53
3.6.5	Didaktické pomůcky	54
4	Spolupráce s rodiči směřující k přípravě dítěte na vstup do 1. třídy	55
5	Plán spolupráce se ZŠ	57
III	ZÁVĚR	58
IV	SEZNAM POUŽITÉ A CITOVANÉ LITERATURY	59
V	PŘÍLOHOVÁ ČÁST	60

I TEORETICKÁ ČÁST

1 Úvod

„Vcházím s maminkou, která mě drží za ruku, do veliké neznámé budovy. Přistěhovali jsme se o prázdninách a já tu vůbec nic a nikoho neznám. Maminka se sehne a s úsměvem mi říká: „ Tak, tady je tvoje škola, třída, kamarádi a paní učitelka.“. Její úsměv je sice tak hřejivý, ale mě se hrnou slzy do očí a chci jít domů. Cítím se bezmocná, mám strach a jediné co vnímám je tlukot mého srdce. “

Některé okamžiky v lidském životě jsou tak silné, že si je naše mysl uchová v paměti celý život. Jsou uloženy v naší truhlici vzpomínek, která je sice zavřená a střeží vše, co jsme prožili pod pomyslným zámekem, ale v okamžiku, kdy se objeví klíček, podnět, pootevře se víko a prožitek, pocit, myšlenka jsou zpátky. Jakou roli tady hraje čas? Je mi téměř čtyřicet let a od tohoto okamžiku uběhlo více jak čtvrt století a přesto je velmi blízký, živý a intenzivní. Možná, že tento začátek mé školní docházky nebyl úplně nejlepší, ale právě proto si kladu otázku, která se stává jedním z podnětů mé bakalářské práce: „ Jak můžeme pomoci dobře připravit dítě pro vstup do základní školy?“

Téma, nad kterým se budu v mé bakalářské práci zamýšlet je tématem opravdu rozsáhlým. Už jen téma vývoje předškolního dítěte nebo téma rodiny by bylo námětem samostatné práce. Přála bych si, aby výsledkem přípravy na vstup do základní školy bylo usměvavé, spokojené a sebejisté dítě, které má ty nejlepší předpoklady být úspěšné a dobře zvládnout školní docházku. Některé dílky celku můžeme pomoci vybarvit, možná i trochu vytvarovat, některé jsou dané a námi pedagogy jen velmi málo ovlivnitelné. Má práce s předškolními dětmi mi dává na toto téma jeden úhel pohledu, využiji však i svůj vlastní prožitek a úhel pohledu rodiče, matky tří dětí, s kterými jsem toto období prožila. Věřím tomu, že osobní, rodičovské a profesní zkušenosti mi dávají dostatečné podněty pro tuto práci.

2 Postavení předškolního dítěte v naší společnosti

Žijeme na počátku 21. století, v době kdy se pro nás otevírá bezpočet možností. Máme materiální dostatek, věda dosahuje neuvěřitelných pokroků a výsledků, nové technologie stárnou ve chvíli, kdy se dostávají do praxe, z domova máme díky internetu informace z celého světa. V jakém světě budou žít naše děti? Jak je dobře vychovat a zařídit, aby v tomto světě uspěly?

„Vychováváme děti pro dobu, kdy možná budou důležité nejen jejich vědomosti a dovednosti, ale také psychická odolnost, pružnost, sociální zdatnost a komunikační dovednosti.“

(Hoskovcová, 2006, str. 7).

Pro své děti toho chceme určitě víc než jen zdraví. Přejeme si, aby žily aktivní život. Často se setkáváme s rodiči, kteří tuto přípravu pro úspěšný život zahajují intenzivně již v předškolním věku. Plně organizují dítěti jeho volný čas, dítě chodí nejen do MŠ, ale ještě na jeden či dva nebo dokonce tři kroužky nebo zájmové aktivity. Nejčastěji jsou to cizí jazyky, hra na flétnu, keramika, malování, zpěv, tancování nebo nějaký druh sportu. Opravdu chtějí své dítě připravit na úspěšný život nebo jen uspokojují svoji roli ideálního rodiče či snad požadavky a tlak společenských norem? A co dítě? Současná literatura a média se často zabývají těmito otázkami. Máme dětskou hru považovat za to nejdůležitější v období předškolního dítěte nebo jí brát v dnešním uspěchaném světě jako ztrátu času? „Co všechno by se dítě za tu dobu už mohlo naučit?“ Myslíme si, že hra je pro dítě nepostradatelná a že se díky ní naučí přirozeným a svobodným způsobem vše, co v daném období uspokojuje jeho potřeby a zájmy.

„Děti přicházejí o to nejcennější, co se do nástupu do školy mají naučit – realizovat vlastní fantazii ve volné hře, vycházet sám se sebou a naučit se fungovat ve společenství druhých lidí – v přirozené skupině širší rodiny a vrstevníků.“ (Hoskovcová, 2006, str. 7)

Existuje však i druhá strana mince. Rodiče, kteří nejeví zájem o své děti, nepodnětné prostředí nerozvíjející osobnost dítěte, setkáváme se s problémy neúplné rodiny, šikanováním i zneužíváním dětí. Myslím si, že právě v tomto světě může mít a věřím tomu, že má velký význam právě předprimární vzdělávání, které svým obsahem může kompenzovat vlivy a působení rodinné výchovy i do určité míry vlivy sociálního prostředí.

3 Charakteristika vývoje předškolního dítěte (5 – 6 let)

3.1 Oblast tělesná

Před vstupem do školy se výrazně mění vzhled dítěte. Ztrácí svou dětskou zaoblenost, stává se vytáhlejší, ramena se rozšiřují a břicho je vpadlé. Všechny tělesné orgány jsou rozvinuté, kromě žláz s vnitřní sekrecí. Pohybově je dítě již dobře vybaveno a jeho motorické dovednosti mu s dostatečnou přesností dovolí konat všechny základní pohyby, jak v ovládnutí prostoru, tak i v jemné manipulaci s předměty. V celku bychom motorický vývoj mohly označit jako stálé zdokonalování, zlepšenou pohybovou koordinaci, větší hbitost a eleganci pohybů.

3.2 Oblast psychická

Psychický vývoj dítěte významně pokročil, postupně se vyhraňují základní schopnosti, které jsou charakteristické lidské osobitosti. Kvantitativně se mění celkové chování dítěte, které vyjadřuje již určitou harmonickou strukturu vzájemně sladěných pohybů a vlastností individuality předškolního dítěte. „*Velké změny prodělává centrální nervová soustava. Mozek dítěte před vstupem do ZŠ dosahuje 95% velikosti dospělého člověka.*“ (Brtníková, 1979 str. 97) Také funkce centrálního nervového systému se zdokonalují, narůstá schopnost soustředěného vnímání, přibývá schopnosti vytvářet aktivní zábrany, takže se impulzivní jednání přeměňuje v jednání rozumové. Rozvíjí se schopnost vůle, paměti, vznikají podmínky pro vštěpování nových poznatků. Rozšiřováním slovní zásoby a tím i myšlení nabývá dítě možnosti přesněji rozlišovat nové pojmy, mluví ve větách a klade otázky, začíná chápat i rozdíl mezi řečí a myšlením potichu. Vnímání se stává diferencovanějším.

„I počáteční mechanická paměť, která mnohé rodiče udivuje, když dítě odříká bez pochopení básničku, se mění na paměť logickou.“ (Brtníková, 1979, str. 97)

Velmi důležitým prvkem je uvědomění si jak se dítě předškolního věku učí:

Děti se učí celostně. Učení ovlivňuje celou osobnost dítěte.

Děti se učí aktivně. Děti vycházejí ze smyslového vnímání, které je motivuje k manipulaci.

Učení je pro děti sociálním chováním. Učí se prostřednictvím vzájemné výměny informací s jinými lidmi.

Dítě se učí při hře. Hra je pro dítě nejpřirozenější činnost, která vede k rozvoji schopností dítěte, rozvíjí poznání okolního světa, vztahy k věcem, lidem, rozvíjí fantazii a tvořivost dítěte.

Děti se neučí se záměrem učit se. Mnozí z nás cítí uspokojení ze získání nových poznatků, informací, ale dítě si tuto skutečnost neuvědomuje. Jeho učení vyplývá ze zájmu, aktivity vyznat se ve svém okolí. Dítě se učí neplánovaně.

Učí se při všech příležitostech, situacích při všem co v průběhu dne prožívá.

3.3 Oblast sociální a emoční

Přiměřený a harmonický duševní vývoj dítěte předškolního věku je přímo závislý na souladu v rodině a citové stabilitě rodičů. Opravdové vřelé klima rodiny je nenahraditelné. Matka a otec jsou nosnými sloupy oné mnohastupňové stavby nazývané chování, rodiče jsou nositeli citové jistoty, důvěry, jsou oporou. Chování dítěte odráží lásku i důvěru, která v rodině panuje. Období předškolní je velmi pozoruhodná, stěžejní, důležitá etapa vývoje lidského jedince, spojuje vše, co bylo u dítěte vrozeno, s tím, co se výchovou a učením stane mostem k budoucí dospělé osobnosti. Je to doba, na kterou si již v dospělosti vzpomínáme, ke které se vracíme, která zanechává v naší paměti mnohé stopy. Rozvoj poznávacích procesů ovlivňuje i sebepojetí. Dítě začíná chápat sebe sama jako subjekt, a tak vzniká vědomí vlastní identity. Tělové schéma, tj. obraz vlastního těla, má převážně vizuální charakter. Dítě ví, jak vypadá, pozná se v zrcadle a orientuje se na svém těle. Sebehodnocení je vzhledem k citové a rozumové nezralosti stále jednoznačně závislé na názoru jiných osob, zejména rodičů. Rodina zůstává nejvýznamnějším prostředím, které zajišťuje primární socializaci dítěte, tj. uvádí je do společenství lidí.

V podstatě se předpokládá, že socializační proces zahrnuje tři vývojové aspekty :

1. Vývoj sociální reaktivity, tj. vývoj bohatě diferencovaných emočních vztahů k lidem v bližším i vzdálenějším společenském okolí.
2. Vývoj sociálních kontrol a hodnotových orientací. Jde především o vývoj norem, které si jedinec postupně vytváří na základě příkazů a zákazů udělovaných dospělými a které pak přijímá za své.
3. Osvojení sociálních rolí tj. takových vzorců chování a postojů, které jsou o jedince očekávány ostatními členy společnosti, a to vzhledem k věku, pohlaví, společenskému postavení atd..

Významnou socializační roli sehrává i MŠ. Dítěti vstupujícímu z rodinného prostředí do kolektivu vrstevníků a prostředí MŠ je dána řada sociálních příležitostí, nových rolí s kterými se výrazně posouvá jeho sociabilita.

4 Školní zralost

4.1 Vymezení a pojem školní zralosti

Pojem školní zralost je nejfrekventovanější pojem označující dosažený stupeň ve vývoji dítěte před vstupem do základní školy. Pojem školní zralosti je definován jako stav dítěte, který zahrnuje jeho zdravotní, psychickou i sociální způsobilost začít školní docházku a zvládnout požadavky školní výuky. Jedná se o výsledek biologického zrání nervového systému a celé dosavadní zkušenosti dítěte. Jde o proces biologicky podmíněný. K dosažení školní zralosti je třeba dosažení určité úrovně řeči, myšlenkových operací, pozornosti, soustředěnosti i sociálních dovedností.

Školní zralost zahrnuje tři složky:

- a) fyzickou zralost
- b) psychickou zralost
- c) sociální a emocionální zralost.

Školní zralost je takový stav somato-psycho-sociálního vývoje dítěte, který je výsledkem úspěšného završeného předchozího vývoje dítěte v útlém a předškolním věku, vyznačuje se přiměřenými fyzickými a psychickými dispozicemi pro požadavky školy a je dobrým předpokladem pro budoucí úspěšný školní výkon a sociální zařazení.

4.1.1 Fyzická zralost

Úroveň fyzické zralosti posuzuje pediatr na pravidelných lékařských prohlídkách.

U fyzické zralosti se posuzuje tělesná výška (za optimální se považuje cca 120 cm), hmotnost (cca 20kg) a stav dentice (nástup výměny mléčného chrupu). Dokončuje se osifikace zápěstních kůstek, což umožňuje vývoj jemné motoriky ruky. Dochází k celkovému protažení postavy, kdy se mění tělesné proporce a prodlužují se končetiny. Zjišťuje se např. tzv. filipínská míra. Pokud dítě v pěti letech ohne pravou paži přes temeno vzpřímené hlavy a snaží se dotknout levého ušního boltce, nedokáže to. V šesti letech zpravidla je jeho snažení pozitivní, jelikož proběhla proměna proporcí jeho postavy. Růstový věk zjišťuje i tzv.

„Kapalínův index“ (podíl výšky a hmotnosti dítěte). Tyto tělesné parametry podle pediatrů, psychologů a pedagogů však nejsou dominantní při posuzování školní zralosti.

4.1.2 Psychická zralost

Psychická zralost obsahuje celou řadu aspektů a je samozřejmě podmíněna i zráním organismu, kdy kolem pátého roku vrcholí diferenciací vrstev mozkové kůry a teprve po sedmém roce se upravuje definitivní poměr velikostí mozkových laloků. V tom okamžiku je dán strukturální základ pro nejvyšší funkce vyšší nervové činnosti. Neurologické poznatky zdůvodňují velký význam předškolní výchovy, neboť nezajistíme-li dítěti v tomto období projít určitými zkušenostmi do věku sedmi let, pak navždy ztratí příležitost mít z nich prospěch. (Brierley, 1996, Informatorium 2/2004) Např. pozice jedináčka v rodině může dítěti přinést problémy v oblasti partnerských vztahů, respektování pravidel nebo ohleduplnosti vůči ostatním. Psychická zralost je charakterizována jako určitá dosažená úroveň v oblasti poznávacích procesů. Je popisována jako přechod od globálního k diferenciovanému vnímání, rozvoj analyticko- syntetické činnosti, zvyšování kapacity paměti díky fázi záměrného zapamatování, v oblasti myšlení odpoutání od egocentrismu a presentismu s posunem od názorného myšlení k logickému a s realističtějším pohledem na svět. Dalším projevem je bohatá slovní zásoba, gramaticky správná řeč bez vážných poruch výslovnosti a vyspělá grafomotorika (držení tužky, kresba s detaily, nápodoba geometrických tvarů písmen, zobrazení figurální kresby atd.). Do této oblasti bývá zahrnuta i pracovní zralost, kdy sice u dítěte stále přetrvává zájem o hru, ale začíná se zajímat o činnosti připomínající školní úkoly. K dalším charakteristikám pracovní zralosti patří samostatnost, aktivnost a dovednost záměrně udržet pozornost na delší časový úsek a účastnit se řízené činnosti.

4.1.2 Sociální a emocionální zralost

Od dítěte na konci předškolního věku se očekává již určitá emoční stabilita. Mělo by být schopno se na určitou dobu odpoutat od matky a ostatních členů rodiny a vytvořit si vztah k vrstevníkům, učitelce, školní práci. Předpokládá se i určitý stupeň sebeovládání. Sociální zralost je charakterizována především schopností přijmout a plnit novou sociální roli – roli školáka a spolužáka. Dítě by mělo být schopno přizpůsobit se autoritě učitele, řešit jednoduché konflikty, mít potřebu širších sociálních kontaktů a smysluplné činnosti. Školní zralost tedy představuje komplex schopností a dovedností dítěte, s nimiž by mělo vstupovat do školní zátěže. Zátěží není jen změna životního režimu a tempa dítěte, ale i změna jeho hlavní činnosti ze hry na učení.

Školní zralost je třeba považovat za komplexní jev, který bývá spojován s přirozeným vývojem a biologickým zráním příslušných struktur a funkcí. Vývoj se však uskutečňuje ve vzájemné interakci jedince s jeho vnitřním a vnějším prostředím, které skýtá nekonečnou řadu podnětů a záměrného i nezáměrného ovlivňování dítěte. Ze základních složek školní zralosti vyplývá, že jde o náročný proces kvalitativních přeměn závislých na funkční zralosti centrální nervové soustavy, sociálních a citových kontrol dítěte. Dítě musí dosáhnout takového stupně vývoje, aby bylo schopno účastnit se společného vyučování a vyrovnat se s rozdíly, které vyplývají z výukových cílů školy a dosavadní rodinné výchovy. Nástupem do školy je uzavřeno období spontánní hry, kdy se dítě převážně řídilo svými přáními. Škola vnáší do života dítěte soustavnou pracovní činnost, nároky na disciplinované chování, ale také nové sociální kontakty, role, zájmy a radost z nových poznatků. (Lisá, Kňourková, 1986) Aby dítě mohlo úspěšně zvládat stupňující se nároky školní docházky, musí být pro vstup do školy zralé.

4. 2 Znaký školní zralosti

Při posuzování školní zralosti bereme v úvahu a hodnotíme tyto znaky:

Věk - dítěte by k 31. 8. měl dosáhnout 6 let. Dítě průměrně vyzrává až v 6,5 letech. Chlapci se vyvíjejí poněkud později, hlavně motorika ruky a soustředění.

Zralost smyslového vnímání - hlavně v oblasti zrakového a sluchového vnímání.

V oblasti zrakového vnímání a rozlišování by dítě mělo rozlišovat různé tvary, některá písmena a číslice, shodné a rozdílné tvary. V oblasti sluchového vnímání a rozlišování by dítě mělo poznat první písmeno ve slově a syntézu a analýzu slov např. formou rytmyzace.

Zralost grafomotoriky a vizuomotorické koordinace - obsahem této zralosti je správné držení tužky, umět napsat některá tiskací písmena – děti většinou zvládnou své jméno, ovládat čáru a její směr, mají uvolněné zápěstí.

Řeč - dítě by mělo správně vyslovovat všechny hlásky (toleruje se nesprávná výslovnost R, Ř), umět vyjádřit děj slyšeného, používat širokou slovní zásobu.

Rozumové schopnosti – dítě se orientuje v čase (včera-dnes-zítřa, ráno-poledne-večer, řadí události chronologicky podle děje, dny v týdnu, roční období), třídí věci podle velikosti, délky, množství, druhu, rozlišuje materiály – z čeho jsou věci vyrobeny, logicky uvažuje o pojmech (např. co mají podobného), zná základní a doplňkové barvy, rozvíjí početní představy, vědomosti (např. kolik nohou má pes) i dovednosti (např. umět napočítat do deseti a zpět).

Paměť – dítě by mělo zvládnout zapamatovat si větu skládající se ze 7 - 8 slov, naučit se dětské básničky a písničky.

Chování – předpokládá se schopnost soustředit se, zaměřit pozornost, citová zralost a emoční stabilita. V oblasti sociální zralosti schopnost trávit velkou část dne ve skupině vrstevníků mimo domov, přijmout novou roli, respektovat učitele jako autoritu. Dítě by mělo projevit i určitou pracovní zralost, dokázat vydržet u úkolů dokončit ho, i když ho tento úkol nebaví.

Motivace – je velmi ovlivněna zkušeností dítěte a vlivem sociokulturního zázemí dítěte.

Lateralita – jedna ruka dítěte bývá šikovnější, tu nazýváme rukou dominantní. Určujeme pravolevou lateralitu, vyhraněnou nebo nevyhraněnou. Nejvýhodnější je pro dítě souhlasná dominance oka a ruky.

4.3 Nezralost dítěte pro vstup do základní školy

Některé děti se po nástupu do školy těžko přizpůsobují školnímu režimu a objevují se obtíže v soustředění, hravosti, obtíže v podřizování se kolektivu a vedení učitele. Baví se, ruší jak přemírou pohybu, tak stálým vykřikováním, mluvením. Takové chování je jedním ze zdrojů problémů, zaostávání ve výuce. Sebehodnocení dítěte a zájem o školu se snižuje, mohou se objevit problémy i v rodině, protože rodiče často nechápou příčiny problémů. Dítě nechce ráno vstávat, stěžuje si na bolesti břicha, odmítá chodit do školy, je unavené, nechce se připravovat na vyučování. Příčinou těchto potíží může být školní nezralost nebo nepřipravenost. Projevem nezralosti může být oslabení některé psychické funkce, neklidné chování dítěte, impulzivní projevy, nesoustředěnost, hravost, neobratnost, nesamostatnost, přecitlivělost až plačtivost nebo bázlivost dítěte. Dalšími projevy mohou být špatný kontakt a komunikace s dětmi a učitelem, agresivita nebo negativismus.

Příčiny školní nezralosti většinou nepůsobí izolovaně, ale v různých vazbách a spojeních. Projevy mohou být způsobené nedostatkem v somatickém vývoji dítěte a jeho zdravotním stavu, opožděným mentálním vývojem, sníženým intelektem, nerovnoměrným vývojem spojeným s oslabením některých dílčích schopností. Příčiny mohou být i v neurotických poruchách nebo zanedbaností rodinného prostředí. Dnes se často setkáváme s pojmem rizikové dítě v předškolním věku. Jde o označení jedince, u kterého lze z jakýchkoli důvodů očekávat a předpokládat selhání ve škole. Patří sem děti sociálně slabších rodičů, děti z nepodnětného rodinného prostředí, národnostní minority, děti ohrožené poruchami učení nebo děti s poruchami řeči. Těmto dětem je třeba věnovat speciální péči. Řeč, percepce, motorika, grafomotorika, paměť, pozornost, matematické představy, jsou oblasti, na které je zaměřena pozornost pedagogů.

4.3.1 Projevy naznačující školní nezralost

- neklidné, či naopak utlumené dítě
- impulzivní nebo naopak zdlouhavé projevy dítěte
- nesoustředěnost, těkání mezi činnostmi
- neobratnost, nesamostatnost, zakřiknuté, přecitlivělé, plačtivé, bázlivé dítě,
- špatný kontakt s učitelem, s dětmi, neumí se podřídit autoritě
- agresivita

V této souvislosti sehrává velmi důležitou roli pedagogická diagnostika. Pečlivá a včasná diagnostika znaků a příčin školní nezralosti je základem k nápravě nedostatků a k záměrnému rozvíjení dítěte v potřebné oblasti. Z tohoto hlediska má nezastupitelnou úlohu mateřská škola, především diagnostická činnost učitelek, zvláště v předškolní třídě, která zejména dětem z rodin z nižším výchovným standardem či z rodin málo podnětných, poskytuje velkou pomoc.

4.4 Nestandardizované metody pedagogické diagnostiky v MŠ

Pedagogická diagnostika je dlouhodobý, spirálovitě probíhající proces, který bere úvahu všechny systémy, které ovlivňují vývoj dítěte.

Tyto systémy tvoří:

1. rodina – rodiče, sourozenci, prarodiče, další příbuzní, styly rodinné výchovy,
2. škola – klima školy, vztahy mezi učiteli, vztahy mezi učiteli a dětmi, obsah a podmínky vzdělávání,
3. společnost – sdělovací prostředky, zájmové organizace, školská politika, vrstevníci

Na základě diagnózy volíme optimální postupy, měníme podmínky a vlivem těchto změn dochází ke změnám ve vývoji dítěte. Při diagnostice jednotlivých psychických funkcí je nutné mít na mysli, že výkon vzniká teprve součinností jednotlivých složek. Vývoj dítěte je určován učením a zráním. Zrání je dáno geneticky a projevuje se změnami v organismu. Podněty z vnějšího prostředí mohou zrání stimulovat, nebo tlumit. Proto jsou děti různě připravené pro osvojování nových vědomostí i dovedností a získávají je v různých oblastech různě rychle. Rychlost, s jakou si dítě osvojuje nové poznatky, úroveň a trvalost osvojení jsou též ovlivněny vrozenými dispozicemi. Chceme-li s dítětem efektivně pracovat, měli bychom stavět již na to co je hotové, co existuje. Jako diagnostické metody můžeme v mateřské škole použít především pozorování, rozhovory, analýzy výtvorů, výkonů a výsledků činností nebo diagnostické testy.

4.4.1 Pozorování

Při pozorování učitelka vnímá dítě v průběhu celého dne, týdne, školního roku, uvědomuje si reakce dítěte v různých situacích a činnostech a má možnost dlouhodobě sledovat jeho vývoj. Je základním způsobem sledování nějakého děje, situace nebo projevu dítěte. Pozorování je metoda pedagogické diagnostiky s cílem rozhodnout o optimálním vedení dítěte. může být náhodné, cílené, krátkodobé nebo dlouhodobé. Individuální pozorování se týká jednoho dítěte, sleduje li diagnostik celou sociální skupinu, jde o pozorování skupinové.

„Probíhající psychické procesy nelze sledovat přímo, a proto se musíme spokojit se sledováním chování, které sice není přímým odrazem, ale ukazuje některé rysy psychiky.“ (Zelinková, 2007, str. 28)

Můžeme se však i zaměřit jen na určitou část, např. kvalitu řečového projevu, kresebný projev nebo orientaci v prostoru.

4.4.2 Rozhovor s rodiči

Rozhovor patří k nejužívanější diagnostické metodě. Využijeme - li metodu rozhovoru s rodiči, měli bychom si uvědomit, že tento rozhovor by měl být předem připravený a je třeba při něm dodržovat některé důležité momenty jako např. navázání kontaktu s rodiče s použitím pozitivních vyjádření, určení tématu a času, který bude rozhovoru věnován, postupovat podle předem připravených otázek, jednat s rodičem jako s partnerem, dát mu možnost rozhodnutí se o řešení problému, na závěr shrnout poznatky a doporučení. Je také důležité zajistit klidné prostředí a vyloučit rušivé elementy. Rodiče by měli získat pocit, že čas je vyhrazen pouze pro ně a řešení daného problému.

4.4.3 Rozbor výtvorů, výkonů a výsledků činností

Tato metoda je důležitým zdrojem diagnostických informací. Podkladem se mohou stát výtvarné práce, výrobky z různých materiálů, ale např. i sportovní výkony, zájmy a záliby dítěte. K velmi významným diagnostickým podkladům řadíme kresbu a kresebný projev dítěte, který nám může odkrýt i řadu navenek se neprojeujících informací.

4.5 Standartizované testy školní zralosti

Další používanou metodou jsou standardizované diagnostické testy, které se zaměřují na zjištění úrovně určité oblasti. Tyto testy jsou nástroji k měření schopností, nadání, výkonů a postojů a tvoří relativně spolehlivé nástroje měření. Přes to je musíme považovat za jeden z podkladů a ne za základ hodnocení dítěte. V mateřské škole využíváme většinou pro diagnostikování školní zralosti a připravenosti tyto diagnostické testy:

1. *Orientační test školní zralosti* (Kern, Jirásek)

Jiráskova modifikace Kernova testu školní zralosti obsahuje tyto úkoly:

- kresba postavy pána podle představy
- napodobení psacího písma podle předlohy
- obkreslení skupiny teček podle předlohy

Hodnocení úkolů se provádí podle pětistupňové stupnice, přičemž nejlepší výkon je hodnocen jedním bodem, za nejhorší výkon je 5 bodů. Dítě, které test absolvuje může být hodnoceno jako zralé pro školu (příloha č. 1) nebo jako dítě pro školu nezralé (příloha č. 2)

2. *Test verbálního myšlení* (Jirásek), (příloha č. 3)

Tento test je zaměřen na posouzení verbálních projevů dítěte a na zjištění základní orientace dítěte v běžných situacích. Obsahuje 20 položek s přesně určeným bodovacím klíčem. Dítě odpovídá na otázky, učitelka hodnotí obsahovou správnost a bohatost verbálního vyjádření.

3. *Posuzování školní způsobilosti* (příloha č. 4)

Tento test vyplňuje učitelka nebo diagnostik, který by měl dítě dobře znát. Vyhodnocením oblastí testu získáme podklady pro posouzení a stanovení školní způsobilosti. Kritickým bodem je bod číslo 12 při němž již uvažujeme o diagnostice školní nezralosti.

Pozorovací schéma zahrnuje:

- řeč – výslovnost, komunikace, reprodukce obsahu, vyjadřovací schopnosti
- činnost a hra – vztah k nim a zájem o ně, osvojování nové činnosti
- motorika – ovládání pohybové aktivity, zručnost, obratnost
- grafomotorika
- sociabilita

- zvládnutí prvků sebeobsluhy
- emocionalita
- chování – samostatnost, aktivita, hravost, přizpůsobivost

Pro každou oblast jsou zpracovány charakteristiky, které učitel popisuje a poté vyhodnocuje.

4. *Zkouška znalostí předškolních dětí* (příloha č. 5)

Zaměřuje se na oblast rozumových znalostí dětí. Je rozdělen do oblastí – společenské zařazení, počet, čas, hry a sport, pohádky, zvířata, rostliny, domácnost, nástroje a zaměstnání. Z každé oblasti jsou dítěti položeny čtyři otázky. Celkovým součtem bodů ze všech oblastí pak diagnostik získá informace k posouzení rozumových schopností dítěte.

5. *Dotazník chování předškolních dětí* (příloha č. 6)

Zaměřuje se na oblast projevů chování. Je určen pro učitelku nebo diagnostika, který s dítětem přichází do styku a může tedy jeho projevy chování popsat a hodnotit.

Pokud je třeba komplexně posoudit dítě z hlediska zralosti pro školní docházku, je třeba brát v úvahu posouzení jednotlivých mentálních funkcí a stav jejich narůstající integrace. Tento proces lze zjišťovat především v oblasti kognitivních funkcí, a to zejména ve vývoji vnímání a myšlení. (Dvořáková, 2002, str. 44)

Kognitivní zralost zahrnuje:

- rozumové schopnosti dítěte (zjišťují se testy IQ)
- percepční schopnosti, zejména zrakové a sluchové vnímání
- paměť a učení
- verbální vyjadřování – všeobecná jazyková úroveň
- pozornost, soustředěnost
- vizuomotorika
- všeobecné vědomosti (test všeobecných vědomostí)
- realistické chápání světa, překonávání dětského egocentrismu a jeho zvládnutí
- motorika (ubývá množství nadbytečných a bezúčelných pohybů, cílenější pohybová
- aktivita, dokáže ovládat své chování)
- kresba (věrněji odráží skutečnost, začínající syntetický charakter kresby postavy)

5 Školní připravenost

„Pojem školní připravenost (způsobilost) postihuje oproti biologickému zrání spíše úroveň předškolní přípravy z hlediska schopností, vlivu prostředí a výchovy.“

(O. Zelinková 2007, str. 111)

Nástup do školy je v životě dítěte důležitým sociálním mezníkem. Tento mezník je časově vymezen a jako akt je ritualizován. Rituál prvního dne ve škole potvrzuje jednoznačnost proměny role a dobu počátku nové životní fáze. Tato role představuje změnu životního stylu, zvýšené nároky a důraz na jejich plnění. Tato role není výběrová, dítě jí v určitém věku získává automaticky a svým způsobem je potvrzením určité vývojové úrovně a normality dítěte. (Vágnerová, 1997)

Dítě má už v předškolním věku o roli školáka určitou představu, která je závislá na informacích a postojích jiných osob. Rodiče se začínají zajímat o úroveň různých dovedností (např. práce s tužkou, řeč, apod.) a pokud se jim zdá, že by nebyly na úrovni přijatelné pro školu, usilují o nápravu. Dílčí dovednosti a schopnosti se stávají prostředkem pro další rozvoj a je kladen důraz na to, aby byly využitelné v roli školáka. Školní připravenost se posuzuje zejména v oblasti řeči, výslovnosti, komunikace, reprodukce obsahu, vyjadřovacích schopností, dále ve vztahu k činnostem, jaký má dítě zájem o ně a zda má zájem o činnosti nové. Další důležitou oblastí je motorika, ovládnutí pohybové aktivity, zručnosti, obratnosti, grafomotorika. V oblasti sociální se posuzuje zejména sociabilita, emocionalita, chování, samostatnost, aktivita a přizpůsobivost.

6 Příprava dítěte pro vstup do ZŠ

6.1 Příprava dítěte pro vstup do základní školy v rodině

Výchova a vzdělávání je velmi složitý jev, ve kterém se odráží velké množství činitelů ve vzájemných souvislostech. Rodina a rodinné působení, láska, projevy porozumění a bezpodmínečného přijetí, stejně jako hranice, jež působení dospělých nabízí a poskytuje, jsou pro vývoj a rozvoj dítěte nejdůležitější. Rodina představuje významné sociální a výchovné prostředí, zahrnuje množství nejrůznějších interakcí mezi rodiči a dětmi.

„Způsob výchovy zahrnuje především dva vzájemně spjaté aspekty – kvalitu emočního vztahu ke dítěti a formu výchovného působení.“ (Mertin, Gillerová, 2003, str. 204).

Rodina je základním životním prostředím dítěte. Nejen že dítě obklopuje, ale také se do něj promítá. Očima své rodiny se dítě na sebe dívá, hodnotí své projevy, výkony. Říkáme, že dítě zvnitřňuje (interiorizuje) klima rodinného soužití, rodinné nároky požadavky, rodinnou morálku, rodinné zájmy a cíle, styl rodinného soužití. (Helus 2007)

6.1.1 Význam výchovných stylů jako jeden z předpokladu úspěšné přípravy dítěte na vstup do ZŠ

Významným činitelem úspěšného vývoje dítěte je vhodný výchovný styl, který vyjadřuje celkový způsob výchovného působení v rodině. Uvádíme zde 10 základních funkcí rodiny, které představují jakýsi ideál, kterého v každodenní realitě zřejmě nedosáhneme, ale čím blíže se mu přiblížíme, tím lépe připravíme naše děti nejen pro úspěšný přechod do základní školy, ale i pro celý jejich další život.

1. Rodina uspokojuje základní primární potřeby.
2. Rodina uspokojuje potřebu organické přináležitosti dítěte.
3. Rodina skýtá dítěti již od nejútlejšího věku akční prostor, tzn. prostor pro jeho aktivní projev, seberealizaci, součinnost s druhými.
4. Rodina pozvolna uvádí dítě do vztahu k věcem rodinného vybavení.
5. Rodina výrazně určuje prvopočáteční prožitek sebe sama jako chlapce – dívky.
6. Rodina skýtá dítěti bezprostředně působící vzory.

7. Rodina v dítěti zakládá, upevňuje a dále rozvíjí vědomí povinnosti, zodpovědnosti, ohleduplnosti a úcty jako něčeho samozřejmého, co patří k životu jako neoddělitelná součást.
8. Rodina otevírá dítěti příležitost vejít do mezigeneračních vztahů a tím hlouběji proniknout do chápání lidí různého věku, různého založení, různého postavení.
9. Prostřednictvím rodičů, prarodičů, starších sourozenců, příbuzných a přátel rodina navozuje v dítěti představu o širším okolí, o společnosti a světě.
10. Rodina je dětem prostředím, kde se mohou svěřit, očekávat moudré vyslechnutí, radu, pomoc – je útočištěm v situacích životní bezradnosti.

Existují rodiny funkční, které jsou schopné dítěti zajistit v těchto oblastech kvalitní socializační podmínky. Jsou však i rodiny problémové v nichž je plnění těchto funkcí problematické. Můžeme se setkat nejčastěji s těmito typy problémově založených rodin:

1. Nezralá rodina, kdy rodiče postrádají životní zkušenosti. Ještě v sobě nedokázali vyvinout vlastnosti nezbytné k tomu, aby se o ně dítě mohlo opřít.

2. Přetížená rodina, kdy se rodiče nemohou vymanit z tlaku úkolů a problémů, které na ně doléhají a způsobují, že se dítě dostává na okraj jejich zájmu.

3. Ambiciózní nebo perfekcionista rodina, kdy rodiče kladou na dítě přehnané nároky, bez realistického a citlivého odhadu, co za daných okolností může dokázat.

4. Autoritářská rodina, kdy se dítěti nedostává prostoru pro hledání a nalézání své vlastní individuality realizovat svoji svébytnost, ujasňovat si svoji osobní důstojnost.

5. Rozmazlující a protekcionista rodina, kdy rodiče berou dítě neadekvátním způsobem v ochraně a podržují se jeho přáním natolik, že toto dítě ztrácí způsobilost umět a chtít si samostatně poradit s problémy a těžkostmi, na které naráží.

6. Nadměrně liberární a improvizující rodina, kdy rodiče dítěti neposkytují oporu pevného řádu, jasných povinností, vnitřně přijatých pravidel, jimiž se všichni řídí.

7. Odkládající rodina, kdy rodiče opakovaně hledají způsoby, jak se dítěte alespoň na čas zbavit, někomu jej svěřit. Dítě si v důsledku toho nemůže vytvořit stabilní a silné mezilidské vztahy.

8. Disociovaná rodina, kdy vztahy mezi členy rodiny, či vztahy členů rodiny k vnějšmu okolí jsou soustavně narušovány a trpí neustálými rozepřemi a konflikty. Dítě ztrácí způsobilost realizovat soužití s lidmi opírající se o vzájemnou důvěru, oddávání se společným zájmům

a spolupráci.

Otázkou je do jaké míry máme možnost jako společnost, školské zařízení, osobnost učitelky tyto problémově založené rodiny ovlivnit, pomoci dětem jednotlivé nedostatky kompenzovat. V tomto směru má velký význam spolupráce rodiny s mateřskou školou, komunikace s rodinou, nabídka možností řešit problémy, vstřícnost a zájem rozvíjet dítě a jeho učení.

6.1.2 Možnosti přípravy dítěte v rodině pro vstup do ZŠ

J. Budíková, P. Krušinová a P. Kunclová uvádějí ve své knize: „Je vaše dítě připraveno do první třídy.“ návod jak napomoci této přípravě.

Rodičovské desatero:

1. Děti vychováváme od první chvíle jejich života, a to vlastním příkladem. Bedlivě nás pozorují a nic (skutečně vůbec nic) nezapomenou. Dávejme pozor na to, co jim předvádíme.
2. Při výchově děláme chyby. Jestliže nejsou soustavné, je nám odpuštěno. Děti vám však neodpustí nedostatek zájmu o ně, nedostatek lásky a času, který jim věnujete.
3. Neplet' me si lásku s přílišnou shovívavostí a vlastní pohodlností, která nás nutí mávnout rukou nad malými prohřešky.
4. Jedna z mála věcí, kterou dítěti můžeme opravdu dát, je dostatek jistoty. Tu dítě načerpá z naší stálé přítomnosti. Až si bude dost jisté, opustí nás samo.
5. Říkejme dítěti za všech okolností pravdu. Lépe je říci: „nechci s tebou o tom mluvit“, než sebelepší výmluva.
6. Mluvme s dětmi pozitivním způsobem, lépe a rychleji nám porozumí. Navíc budou aktivní.
7. Buďme uvážliví, než začneme trestat. Ověřme si vždy, zda dítě ví, proč je trestáno. Trest musí přijít hned a musí být přiměřený.
8. Nemusíme vždy souhlasit s tím, co naše děti dělají. Dejme jim, ale najevo, že jsme s nimi, že je máme rádi a že mají vždy místo v našem náručí, ať už provedou cokoli.
9. Neshazujme před dítětem autoritu těch druhých, spolehlivě tak podrýváme tu vlastní.
10. Co nakonec? Snad jen citát Boženy Němcové:
„Úcta se nezíská hrdostí, ale láskou.“

Další možnosti, kterými rodiče mohou připravovat dítě na vstup do základní školy:

- vyžadování jasné a správné výslovnosti
- vedení dítěte k tomu, aby klidně a pozorně naslouchalo předčítání pohádek
- vyžadovat, aby dítě vhodně reagovalo na zadaný úkol
- učit dítě soustředit se na danou činnost, dokončit ji
- zvykat dítě na to, aby denně plnilo drobné úkoly v domácnosti
- vést děti k tomu, aby po hře uklidilo své hračky
- vedeme je k tomu, aby si všímalo věcí kolem sebe, dokázalo pozorovat změny
- učit děti poprosit, poděkovat, požádat, pozdravit
- navyknout dítě na pravidelný denní režim
- naučit je jméno, příjmení, adresu, kde bydlí, jména rodičů a sourozenců
- naučit děti samostatnosti při oblékání, převlékání, vázání tkaniček
- učíme děti společně zpívat písničky, přednášet básničky, říkanky
- učíme děti kreslit pastelkami, malovat vodovými barvami, stříhat a skládat z papíru, modelovat,

Všechn vzájemně a společně strávený čas při činnostech s dítětem je pro dítě to nejcennější. Podpora, povzbuzení, možnost věci zkusit sám, ale mít na blízku pomoc rodiče je pro dítě cestou k rozvoji celé jeho osobnosti.

„Ze zdrojů rozdílnosti ve vývoji dětí vyvolává nejvíce pozornosti podnětnost prostředí, vyplývající z odlišnosti kultur, z rozdílu ve vzdělanostní úrovni rodičů a v jejich majetkových poměrech, ve výchovných stylech, v kvalitě škol a využívání mimoškolních vzdělávacích příležitostí, z odlišností hodnotových preferencí působícího okolí.

(Helus, 2004, str. 63)

6.2 Pojetí předškolního vzdělávání

Úkolem předškolního vzdělávání je doplňovat rodinnou výchovu a v úzké vazbě na ní pomáhat zajistit dítěti prostředí s dostatkem mnohostranných a přiměřených podnětů k jeho aktivnímu rozvoji a učení. Mělo by usilovat o to, aby první vzdělávací krůčky dítěte byly založeny na promyšleném, odborně, lidsky i společensky hodnotném základě. Čas prožitý v MŠ by měl být pro dítě příjemnou, radostnou zkušeností a zdrojem dobrých a spolehlivých základů do života i dalšího vzdělávání. Pro dítě má předškolní vzdělávání dalekosáhlý význam, neboť poznatky lékařů, psychologů a pedagogů dokazují, že většina toho, co dítě prožije

v prvních letech života a co z podnětů okolního prostředí přijme, je trvalá a že rané zkušenosti, které dítě získává svým životem v rodinném i v prostředí mimo rodinu, se v jeho životě třeba i daleko později – zhodnotí a najde své uplatnění. (RVP, 2004 str. 7)

Tuto myšlenku bychom mohli dokreslit citátem Antoine de Saint – Exupéry:

„ Odkud pocházím? Ze svého dětství.“

Vstup do základní školy představuje v našem vzdělávacím systému stále jeden z nejvýznamnějších předělů v životě každého dítěte. Mění se přístup dospělých, režim dne dítěte, role dítěte i požadavky na něj kladené. Aby tento předěl byl pro dítě co nejplynulejší a bezproblémový, může mateřská škola sehrát velice důležitou úlohu. Zvláště v posledním roce docházky do mateřské školy, tedy v období před vstupem do první třídy sehrává MŠ svým výchovně vzdělávacím působením výraznou úlohu v rozvoji celé osobnosti dítěte.

6.2.1 Cíle předškolního vzdělávání

Cíle předškolního vzdělávání bychom mohli rozdělit do několika kategorií:

a) rámcové cíle:

1. rozvíjení dítěte, jeho učení a poznání
2. osvojení základů hodnot, na nichž je založena naše společnost
3. získání osobnostní samostatnosti a schopnosti projevit se jako samostatná osobnost působící na své okolí

b) klíčové kompetence

představující výstupy, způsobilosti, dosažitelné v předškolním vzdělávání

c) dílčí cíle

vyjadřující konkrétní záměry ve vzdělávacích oblastech – biologické, psychologické, interpersonální, sociálně-kulturní a enviromentální

d) dílčí výstupy

dílčí poznatky, dovednosti, postoje a hodnoty, které odpovídají dílčím cílům

Naplňováním všech těchto cílů mateřská škola pomáhá připravovat dítě na vstup do základní školy, ale také vytváří základy celoživotního vzdělávání. Dá se říci, že všechno co dítě v mateřské škole prožívá je podnětem k učení a k rozvoji osobnosti.

6.2.2 Rozvoj klíčových kompetencí dětí

Pojem kompetence rozumíme soubor elementárních poznatků, dovedností, schopností, postojů a hodnot dítěte. Klíčové kompetence zahrnují soubor požadavků na vzdělávání, zahrnující podstatné vědomosti, dovednosti a schopnosti univerzálně použitelné v běžných pracovních a životních situacích.

Klíčové kompetence v předškolním vzdělávání:

- kompetence k učení
- kompetence k řešení problémů
- kompetence komunikativní
- kompetence sociální a interpersonální
- kompetence činnostní a občanské

Tyto kompetence sice můžeme charakterizovat jednotlivě, ale v rozvoji a učení dítěte navzájem prolínají stejně jako oblasti, v nichž jsou realizovány.

6.2.3 Obsah předškolního vzdělávání

Vzdělávací obsah je formulován tak, aby odpovídal specifice předškolního vzdělávání, jeho integrované podobě a činnostní povaze. Vzdělávací obsah představuje kompaktní, vnitřně propojený celek, jehož členění do oblastí respektuje vývoj dítěte, zrání a učení i běžný život. „Vzdělávací nabídka“ je vyjádřena v podobě činností. Obsah předškolního vzdělávání je obecně vymezen do oblastí, kterých by se mělo vzdělávání dotýkat a to formou:

- **dílčích cílů**, které vyjadřují, co by měl pedagog v průběhu předškolního vzdělávání sledovat, co by měl u dítěte podporovat
- **vzdělávací nabídky** jako prostředku vzdělávání představuje ve svém celku soubor praktických i intelektových činností, popřípadě příležitostí, vhodných k naplňování cílů a k dosažení výstupů. Pedagog by měl ve své praxi tuto nabídku respektovat a tvůrčím způsobem ji konkretizovat tak, aby nabízené činnosti byly mnohostranné, pestré a svou úrovní odpovídaly konkrétním možnostem a potřebám dětí
- **očekávaných výstupů**, které je možno obecně považovat v této úrovni vzdělávání za dosažitelné. Jsou formulovány tak, aby měly charakter způsobností nebo-li kompetencí. Nejedná se o výčet jednotlivých schopností, poznatků, dovedností kognitivních i praktických, postojů a hodnot, ale o jejich vzájemné propojení, o jejich jednoduché soubory

dítětem prakticky využitelné. Tyto výstupy jsou formulovány pro dobu, kdy dítě ukončuje předškolní vzdělávání a každé dítě je naplní v míře odpovídající jeho individuálním potřebám a možnostem

- **možných rizik**, která ohrožují úspěšné vzdělávání a srozumitelně upozorňují pedagoga na to, čeho by se měl vyvarovat

Vzdělávací obsah je uspořádán do pěti oblastí:

1. Dítě a jeho tělo – oblast biologická stimuluje a podporuje růst a neurosvalový vývoj dítěte, podporuje jeho fyzickou pohodu, zlepšuje jeho tělesnou zdatnost i pohybovou a zdravotní kulturu, podporuje rozvoj jeho pohybových a manipulačních dovedností, učí děti sebeobslužným dovednostem a vede je ke zdravým životním návykům a postojům.

2. Dítě a psychika – oblast psychologická podporuje duševní pohodu, psychickou zdatnost a odolnost dítěte, rozvoj jeho intelektu, řeči, jazyka, poznávacích procesů a funkcí, jeho citů i vůle, stejně tak jeho sebepojetí, jeho kreativity a sebevyjádření, stimuluje osvojování a rozvoj jeho vzdělávacích dovedností a povzbuzuje dítě v dalším rozvoji, poznávání a učení.

3. Dítě a ten druhý – oblast interpersonální podporuje utváření vztahů dítěte k jinému dítěti, či dospělému, posiluje, kultivuje a obohacuje jejich vzájemnou komunikaci a zajišťuje pohodu těchto vztahů.

4. Dítě a společnost – oblast sociálně-kulturní uvádí dítě do společenství ostatních lidí a do pravidel soužití s ostatními, uvádí dítě do světa materiálních i duchovních hodnot, do světa kultury a umění, pomáhá dítěti osvojit si návyky, postoje, potřebné dovednosti a umožnit mu aktivně se podílet na utváření společenské pohody ve svém sociálním prostředí.

5. Dítě a svět – enviromentální oblast zakládá u dítěte elementární povědomí o okolním světě a jeho dění, o vlivu člověka na životní prostředí, počítaje nejbližším okolím a konče globálními problémy celosvětového dosahu. Vytváří elementární základy pro odpovědný postoj dítěte k životnímu prostředí.

6.2.4 Příprava na vstup do ZŠ v obsahu předškolního vzdělání

Předškolní příprava se uskutečňuje prakticky ve všech činnostech a situacích, které se v průběhu dne vyskytnou. Některé činnosti jsou více zaměřené na rozvíjení dovedností využívaných ve škole, jiné jsou spíše komplexnější a jejich vliv rozvíjí dítě všestranněji. Jestliže se dítě například učí básničku nebo písničku pro připravovanou besídku, vyrábí dárek, kreslí přáníčka, cvičí si tím paměť, učí se samostatně vystupovat a využít vše co už umí. Ve všech těchto činnostech se rozvíjí aktivita dítěte, fantazie, sebevědomí, nebo-li to co je pro život a školu důležité. MŠ zařazuje do svého ŠVP i cíleněji zaměřenou předškolní přípravu např. formou tématických bloků např. „ Půjdu k zápisu.“ nebo „ Těšíme se do školy“. Vedení dětí je však nenásilné, přiměřené, vychází ze zájmů a zkušeností dětí. Očekávané výstupy, kompetence na konci předškolního věku jsou dosaženy v různé kvalitě dle individuálních možností a schopností každého jednotlivce.

Očekávané kompetence na konci předškolního věku:

- zvládnout pohybové dovednosti a prostorovou orientaci
- vnímat a rozlišovat všemi smysly
- ovládat koordinaci oka a ruky, zvládat jemnou motoriku
- zvládat sebeobsluhu a jednoduché pracovní úkony
- pojmenovat části těla a některé orgány
- rozlišovat, co je zdraví prospěšné a jak je chránit samostatně se vyjadřovat a rozumět slyšenému
- domluvit se slovy i gesty-rozlišovat některé symboly a porozumět jejich významu, projevovat zájem o knížky
- záměrně se soustředit na činnost
- pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno
- přemýšlet a umět myšlenky slovně vyjádřit
- naučit se nazpaměť krátké texty, úmyslně si je zapamatovat a vybavit
- chápat základní číselné a matematické pojmy a elementární souvislosti
- orientovat se v prostoru a čase
- řešit problémy, úkoly a situace, vymýšlet nápady, uplatňovat fantazii
- být aktivní i bez opory v rodičích, rozhodovat se o svých činnostech
- odpovídat za sebe i za své jednání ve známých situacích, vyjádřit souhlas i nesouhlas
- odhadovat nač stačí, vyvinout úsilí, přijímat ocenění, dokončit činnost

- prožívat radost a uspokojení ze zvládnutého a poznaného
- poslouchat a plnit smysluplné pokyny, respektovat srozumitelná pravidla
- navazovat kontakty s druhými, zorganizovat hru
- odmítnout komunikaci, která je mu nepříjemná
- být citlivý k živým bytostem, přírodě i věcem, těšit se z příjemných zážitků
- uvědomovat si svá práva a přiznávat je druhým
- uplavňovat své potřeby a přání s ohledem na druhé, řešit konflikty dohodou
- uplatňovat základní společenské návyky, pochopit role v rodině, ve škole mezi dětmi
- vyjednávat s dětmi i dospělými ve svém okolí
- utvořit si základní představu o tom, co je dobré a co je špatné, co se smí a co se nesmí
- odmítat společensky nežádoucí chování
- zachycovat skutečnost a vyjadřovat představy různými způsoby

Získá-li dítě základy těchto kompetencí, mělo by být připravené pro další cestu vzdělávání, na níž tyto kompetence bude rozšiřovat a zdokonalovat. Tyto kompetence ho nebudou provázet jen ve školním vzdělávání, ale také celým jeho životem.

6.3 Význam spolupráce MŠ s rodiči při přípravě dítěte na vstup do ZŠ

Předškolní období, tedy období od tří do šesti let věku dítěte, může být chápáno v užším slova smyslu jako období „mateřské školy“, ale nebylo by správné chápat je pouze z tohoto hlediska. Jednak je mnoho dětí, které mateřskou školu nenavštěvují, jednak rodinná výchova stále zůstává základem, na kterém mateřská škola účelně dále staví a napomáhá dalšímu rozvoji dítěte. Vstupuje-li dítě do mateřské školy otvírá se mu nový svět poznání, prožitků vzájemných interakcí. Z rodinného prostředí se ocitá v novém prostředí, vstupuje do nových rolí, učí se respektovat jiná pravidla, je samostatnější a má možnost rozhodovat a nést za svá rozhodnutí zodpovědnost. Tomuhle všemu se učí postupně a výraznou měrou k tomu napomáhá spolupráce rodičů. Jak mateřská škola, tak rodiče spojuje společný cíl a tím je spokojené, radostné dítě, které se cítí v mateřské škole bezpečně a má možnost se rozvíjet, uspokojovat své potřeby a zájmy. Mateřská škola doplňuje rodinné působení, případně kompenzuje chybějící, nevhodné nebo nepodnětné prostředí. Velmi důležitým faktorem spolupráce je také chránit soukromí rodiny.

Jednání s rodiči by mělo být taktní, ohleduplné, měli bychom se vyvarovat příliš horlivého jednání a nevyžádaných rad. V období přípravy na vstup do základní školy může mateřská škola sehrát velmi důležitou úlohu v oblasti diagnostické. Spolupráce v této oblasti by měla být profesionální ze strany učitelky, protože rodiče často nechtějí slyšet o nedostacích svých dětí. Pomůže např. ukázka prací dítěte nebo účast rodiče na společných činnostech. Spolupráce se neobejde ani v oblasti logopedické, kdy každodenní procvičování hlásek je v kompetenci rodičovské trpělivosti a důslednosti. Velmi přínosná je spolupráce s rodiči v období před zápisem dětí do základní školy, kde díky spolupráci můžeme dítě připravit na zvládnutí této situace. Každodenní kontakt s rodiči dětí vede k vytváření otevřeného přístupu, možnosti konzultovat vzniklé problémy, hledat společná řešení. Důležité je se zaměřit na problém, ne na kritiku dítěte. Je-li si rodič jistý, že je zájem o dítě a jeho problémy opravdový a upřímný jeho spolupráce je vstřícnější. Empatická reakce učitelky často navodí i atmosféru důvěry.

Společnými cíli rodičů a mateřské školy by mělo být::

- společné respektování osobnosti a jedinečnosti dítěte
- vytvoření prostředí, ve kterém se dítě bude cítit bezpečně a v němž platí dohodnutá pravidla
- společně pomáhat dítěti řešit problémy s porozuměním, podporou a láskou
- posilujeme společně sebevědomí dítěte tím, že ho naučíme mít rádo sebe a druhé, sportovat
- malovat, zpívat, orientovat se ve světě, toužit poznávat a učit se novému
- rozvíjíme vztah mezi rodinou a školou spoluúčastí na dění ve škole, možností návrhů a připomínek, účastí na tvorbě ŠVP, společnými akcemi, besedami
- vytvářejme ve škole atmosféru pohody a důvěry

Výsledkem naplňování těchto cílů by měla být celková spokojenost jak dětí tak rodičů, a to nejen z hlediska naplňování cílů předškolního vzdělávání, ale i z hlediska mezilidského.

6.4 Význam spolupráce MŠ se ZŠ

Spolupráce v oblasti výchovy a vzdělávání dětí, vzájemná výměna informací, celkové klima vztahů mezi mateřskou a základní školou tvoří most k bezproblémovému přechodu dítěte do první třídy. Působí jako významný faktor motivace předškolních dětí. Jejich aspirace na školu může být podpořena různými akcemi pořádanými ve školní budově, besedami, návštěvou předškolních dětí v první třídě, divadelními představeními, společnými akcemi např. na den dětí. Nenásilným způsobem se tak podporuje seznámení se s prostředím školy, učitelé, žáky. Dítě poznává atmosféru, začíná se orientovat v prostředí základní školy. Všechny tyto možnosti a zkušenosti dítěti umožní daleko rychlejší adaptaci na vstup do základní školy a jsou pro ně velmi přínosné. V mateřské škole bývá vypracovaný plán spolupráce se základní školou, který je v průběhu školního roku naplňován.

II PRAKTICKÁ ČÁST

1 Úvod

Praktická část je rozdělena na dvě samostatné části. V první, výzkumné části, bylo zjišťováno pomocí dvou dotazníků, jak vnímají rodiče předškoláků připravenost svých dětí na vstup do ZŠ, a jak vnímají a hodnotí připravenost dětí rodiče prvňáčků, kteří již půl roku navštěvují základní školu. Druhá část obsahuje pojetí a systém přípravy na zahájení školní docházky v konkrétní mateřské škole.

2 Výzkumná část

2.1 Metody výzkumu

V orientačním výzkumu je použita metoda dotazníku.

První dotazník č.1 je určen pro rodiče předškolních dětí a zaměřuje se na zmapování představ rodičů o připravenosti jejich dítěte na vstup do první třídy, a to v oblasti tělesné, psychické i sociální.

Druhý dotazník č.2 je určen pro rodiče prvňáčků, kteří již půl roku navštěvují první třídu a mohou již částečně zhodnotit, zda jejich dítě bylo dostatečně na vstup do první třídy připraveno.

2.2 Dotazník č. 1 pro rodiče předškoláků

Tento dotazník pokládá rodičům předškoláků otázky z oblasti tělesné (tabulka č.1), psychické (tabulka č.2), sociální (tabulka č.3) a v poslední části je oslovuje doplňujícími otázkami celkového pohledu na připravenost jejich dětí pro vstup do ZŠ (tabulka č. 4).

2.2.1 Zadávání dotazníku

Při zadávání dotazníku byly osloveny čtyři mateřské školy v městské lokalitě, jejichž třídy mají v předškolním oddělení zapsáno 28 dětí. Ve spolupráci s třídními učitelkami byly rodičům dotazníky osobně předány.

2.2.2 Popis vzorku

Cílovou skupinou pro dotazník byli rodiče, jejichž děti navštěvují předškolní oddělení mateřských škol. Z rozdaných 112 dotazníků jich 80 vyplněných rodiče vrátili v stanoveném časovém intervalu

2. 2.3 Zpracování výsledků

Rodiče měli volbu možností svých odpovědí: ano, spíše ano, spíše ne, ne. Jednotlivé odpovědi byli u každé otázky manuálně spočítány, zapsány do tabulky výsledků a vyjádřeny v procentuálním grafickém zobrazení.

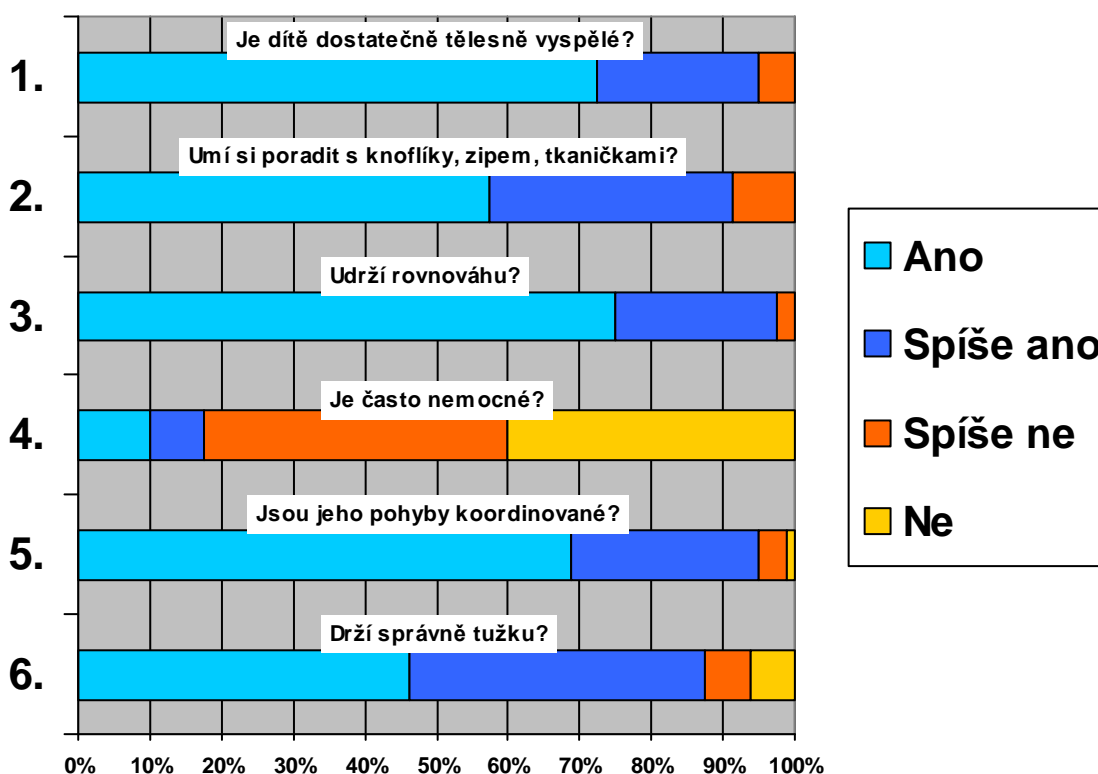
2.2.4 Popis a interpretace výsledků

Výsledky dotazníku jsou zpracovány v jednotlivých tabulkách, které jsou doplněné grafickým procentuálním vyhodnocením odpovědí. Barevné provedení grafu přispívá k rychlé orientaci v popisu výsledků .

- tabulka č. 1 – výsledky odpovědí rodičů týkající se tělesné oblasti
- tabulka č. 2 – výsledky odpovědí rodičů týkající se psychické oblasti
- tabulka č. 3 – výsledky odpovědí týkající se oblasti sociální
- tabulka č. 4 – doplňující otázky týkající se celkové aspirace dítěte na školu

Tabulka č.1 – výsledky odpovědí týkající se tělesné oblasti

Oblast tělesná	otázka 1.	otázka 2.	otázka 3.	otázka 4.	otázka 5.	otázka 6.
Ano	58	46	60	7	51	35
Spíše ano	18	27	18	5	21	33
Spíše ne	4	7	2	34	3	5
Ne	0	0	0	32	1	5

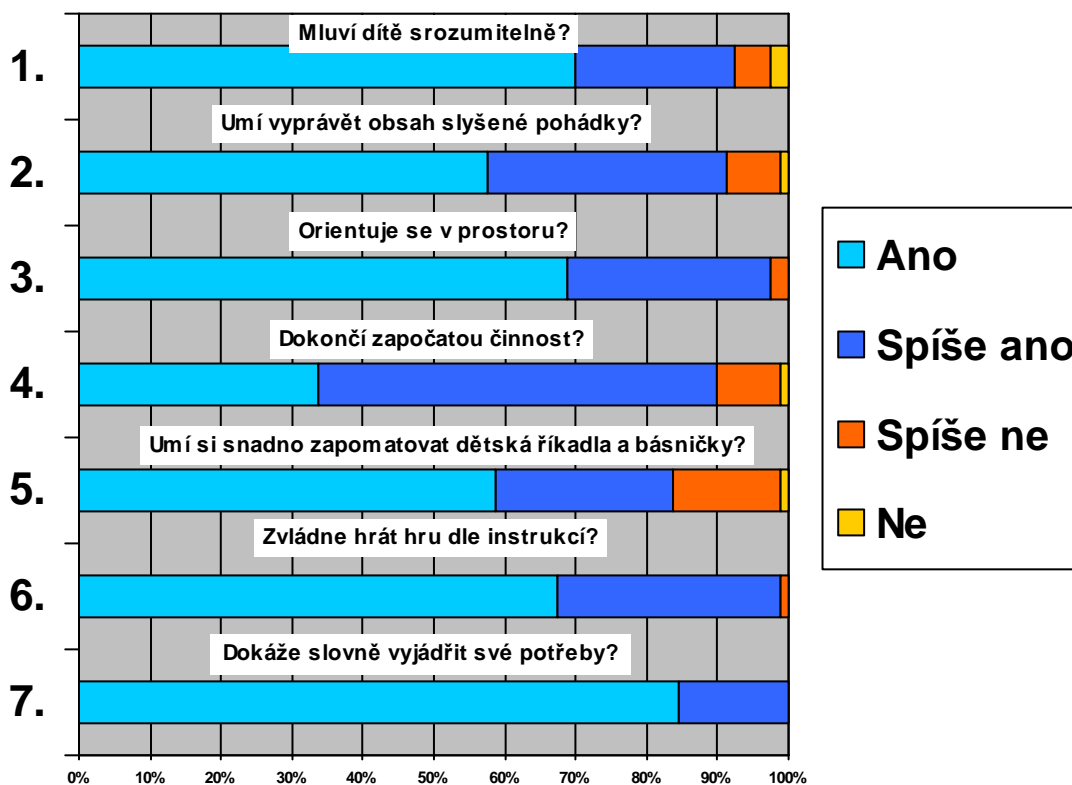

Interpretace výsledků

Více jak 90% rodičů předškoláků se domnívá, že jejich dítě je dostatečně tělesně vyspělé, umí si poradit se samoobslužnými činnostmi a udrží rovnováhu. Zajímavé je, že nemocnost se ve věku 5-6 let zmenšuje a více jak 80 % rodičů uvádí, že jeho dítě není nebo spíše není nemocné. Správné držení tužky, jako jeden z důležitých předpokladů úspěšnosti dítěte při nácvičku psaní, rodiče zřejmě podceňují, protože odpověď spíše ano umožňuje zahrnout jistou pochybnost o správném držení tužky a více jak 10% odpověď ne a spíše ne se může stát podnětem pro ještě důslednější a cílevědomější přípravu a procvičování správného úchopu právě v předškolním období, protože zafixovaný špatný úchop se velmi těžko přecvičuje.

Tabulka č.2 - výsledky odpovědí týkajících se oblasti psychické

Oblast psychická	otázka 1.	otázka 2.	otázka 3.	otázka 4.	otázka 5.	otázka 6.	otázka 7.
Ano	56	46	55	27	47	54	66
Spíše ano	18	27	23	45	20	25	12
Spíše ne	4	6	2	7	12	1	0
Ne	2	1	0	1	1	0	0

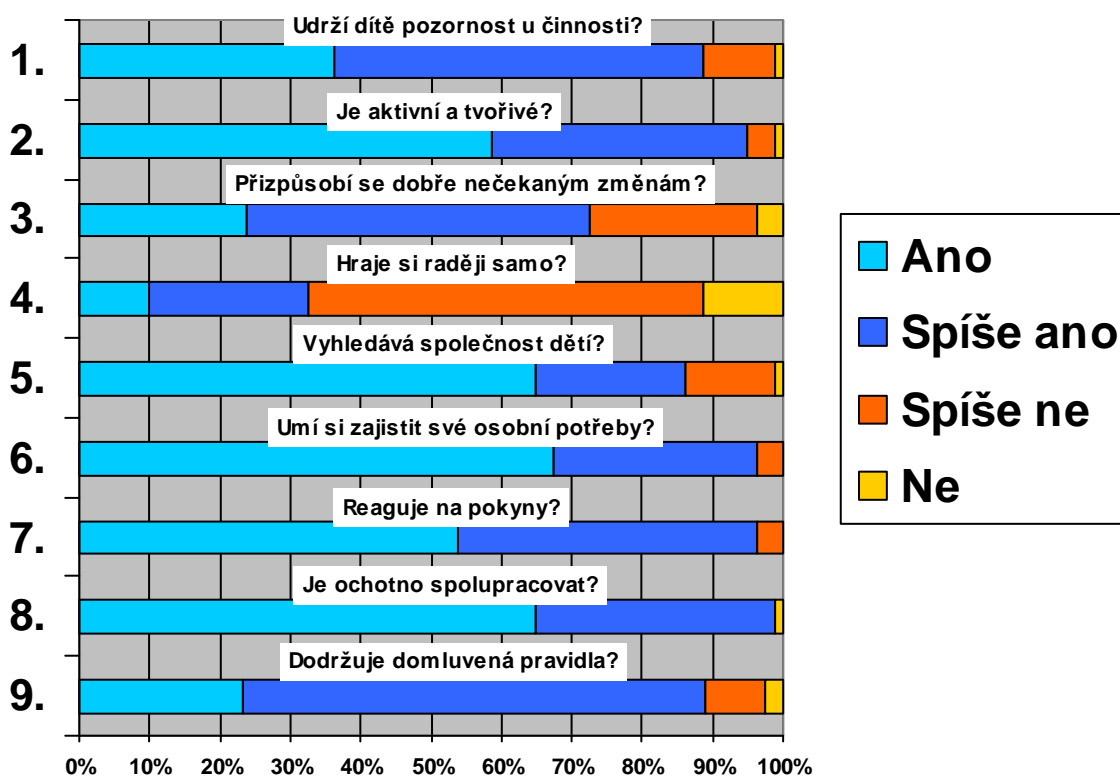
Interpretace výsledků: oblast psychická

V oblasti řeči více jak 90% rodičů předškolních dětí uvádí, že jejich dítě mluví srozumitelně, ale 8% rodičů uvádí odpověď spíše ne nebo ne. Srozumitelné vyjadřování a správná výslovnost je jeden ze stěžejních znaků školní zralosti a připravenosti. Právě řečová bariéra by mohla mít za následek neúspěšnost dítěte nejen v oblasti vzdělávání, ale i v oblasti socializace a komunikace mezi vrstevníky i dospělými.

Zajímavé je zjištění, že více jak 15% rodičů uvádí, že jejich dítě si snadno nezapamatuje dětské básničky a říkadla. V této oblasti může MŠ sehrát důležitou roli, protože svým vzdělávacím obsahem vede děti k nácviku říkadel, básniček a písniček, které rozvíjí nejen řečové vyjadřování, ale i paměť dítěte.

Tabulka č. 3 - Výsledky odpovědí rodičů v oblasti sociální.

Oblast sociální	otázka 1.	otázka 2.	otázka 3.	otázka 4.	otázka 5.	otázka 6.	otázka 7.	otázka 8.	otázka 9.
Ano	29	47	19	8	52	54	43	52	19
Spíše ano	42	29	39	18	17	23	34	27	54
Spíše ne	8	3	19	45	10	3	3	0	7
Ne	1	1	3	9	1	0	0	1	2

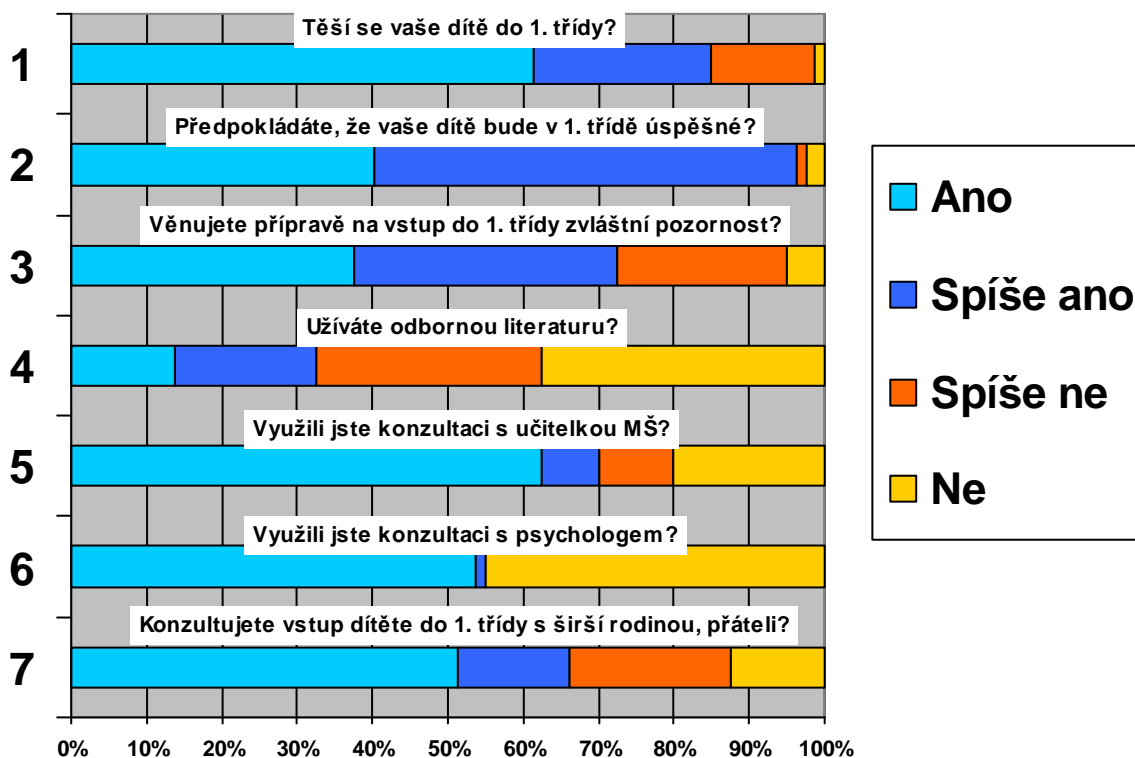

Interpretace výsledků: oblast sociální

Více jak v 90 % si rodiče myslí, že jsou jejich děti tvořivé, umí si zajistit své osobní potřeby, reagují na pokyny a jsou schopné spolupracovat. Domníváme se však, že někteří rodiče si plně neuvědomují možnost zcela rozdílného chování a reakcí svého dítěte v kolektivu dětí, při spolupráci s autoritou nebo v komunikaci dítěte s okolím bez podpory a zázemí rodičů.

Tabulka č.4 - doplňující otázky

Doplňující otázky	1	2	3	4	5	6	7
Ano	49	33	30	11	50	43	41
Spíše ano	19	46	28	15	6	1	12
Spíše ne	11	1	18	24	8	0	17
Ne	1	2	4	30	16	36	10

Interpretace výsledků:

Podle výsledku dotazníku se do první třídy netěší 15% dětí, ale rodiče téměř v 98% předpokládají, že jejich dítě bude v první třídě úspěšné. Možná právě proto tomu více jak 70% rodičů věnuje zvláštní pozornost. Využívají k tomu např. v 32% odbornou literaturu, v 51% konzultaci s širší rodinou nebo přáteli, v 70% konzultaci s učitelkou MŠ nebo v 55% konzultaci s psychologem. Z výsledků doplňujících otázek vyplývá, že celkový předpoklad úspěšnosti a aspirace dětí na první třídu převyšuje možnost neúspěchu. Rodiče však přípravu dětí na vstup do první třídy nepodceňují. K obsahu volné otázky rodiče nejvíce uváděli obavy v oblasti psychické – soustředěnost, hyperaktivita, výslovnost a v oblasti sociální – komunikace s okolím, přizpůsobivost, vztah k učitelce a spolužákům.

2.3 Dotazník č. 2 pro rodiče žáků první třídy

Tento dotazník obsahuje třicet dva otázek jenž směřují k vyhodnocení a zpětné vazbě v kvalitě přípravy dětí před vstupem do základní školy. Otázky jsou zaměřeny na to, jak děti, které již půl roku navštěvují první třídu zvládají požadavky školní docházky.

2.3.1 Zadání dotazníku

Po domluvě s ředitelem větší základní školy v městské části byly dotazníky, za spolupráce třídních učitelek, rozdány ve čtyřech třídách prvňáčků, kteří je doma předali rodičům k vyplnění.

2.3.2 Popis vzorku

Dotazníky byly rozdány rodičům žáků první třídy, kteří již půl roku první třídu navštěvují. Z celkově rozdaných 112 dotazníků jich děti přinesly zpět 90 vyplněných, které se staly podkladem pro jeho zpracování.

2.3.3 Zpracování výsledků

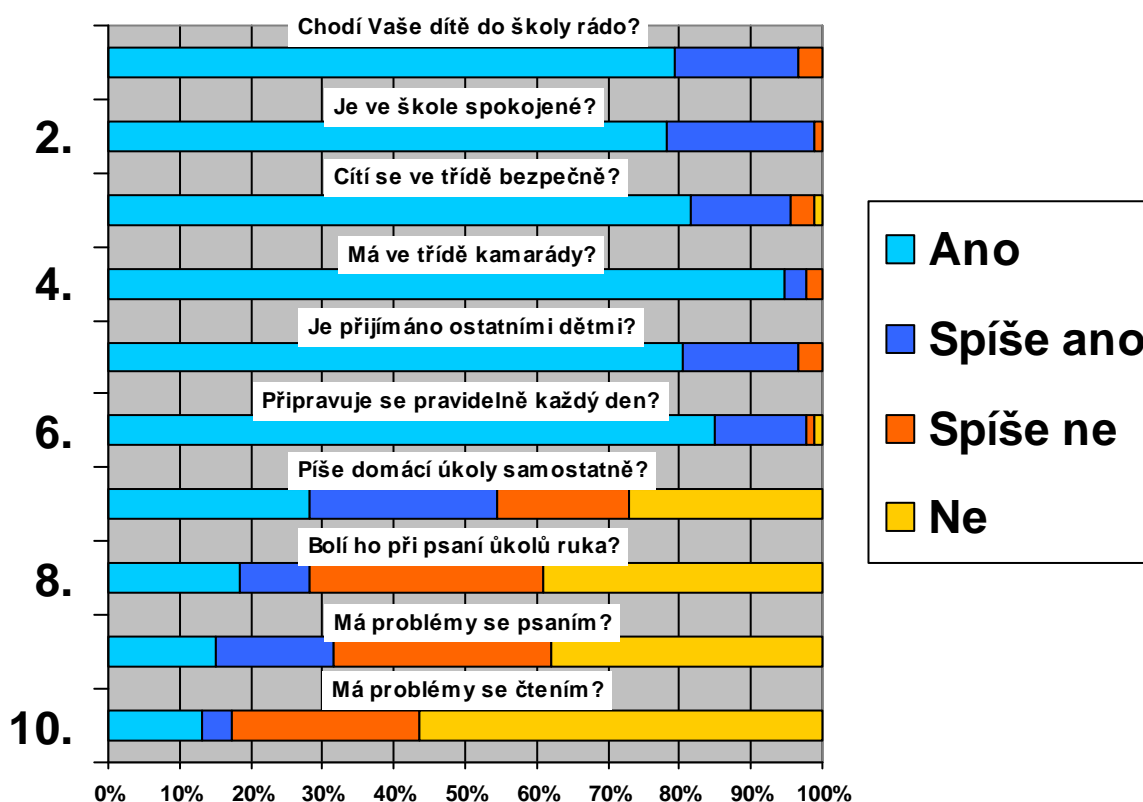
Při odpovídání na otázky rodiče volili ze čtyř možností – ano, spíše ano, spíše ne, ne. Jednotlivé odpovědi rodičů u jednotlivých otázek byly součtem zaznamenány do tabulek a pro lepší orientaci v procentuálním vyjádření barevně zpracovány do grafu pod tabulkou.

2.3.4 Popis a interpretace výsledků:

- tabulka č. 1 – výsledky otázek číslo 1 – 10
- tabulka č. 2 - výsledky otázek číslo 11 – 21
- tabulka č. 3 – výsledky otázek číslo 22 - 32

Tabulka č.1: otázky č. 1 – 10

Otázka	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Ano	73	72	75	87	74	78	26	17	14	12
Spíše ano	16	19	13	3	15	12	24	9	15	4
Spíše ne	3	1	3	2	3	1	17	30	28	24
Ne	0	0	1	0	0	1	25	36	35	52

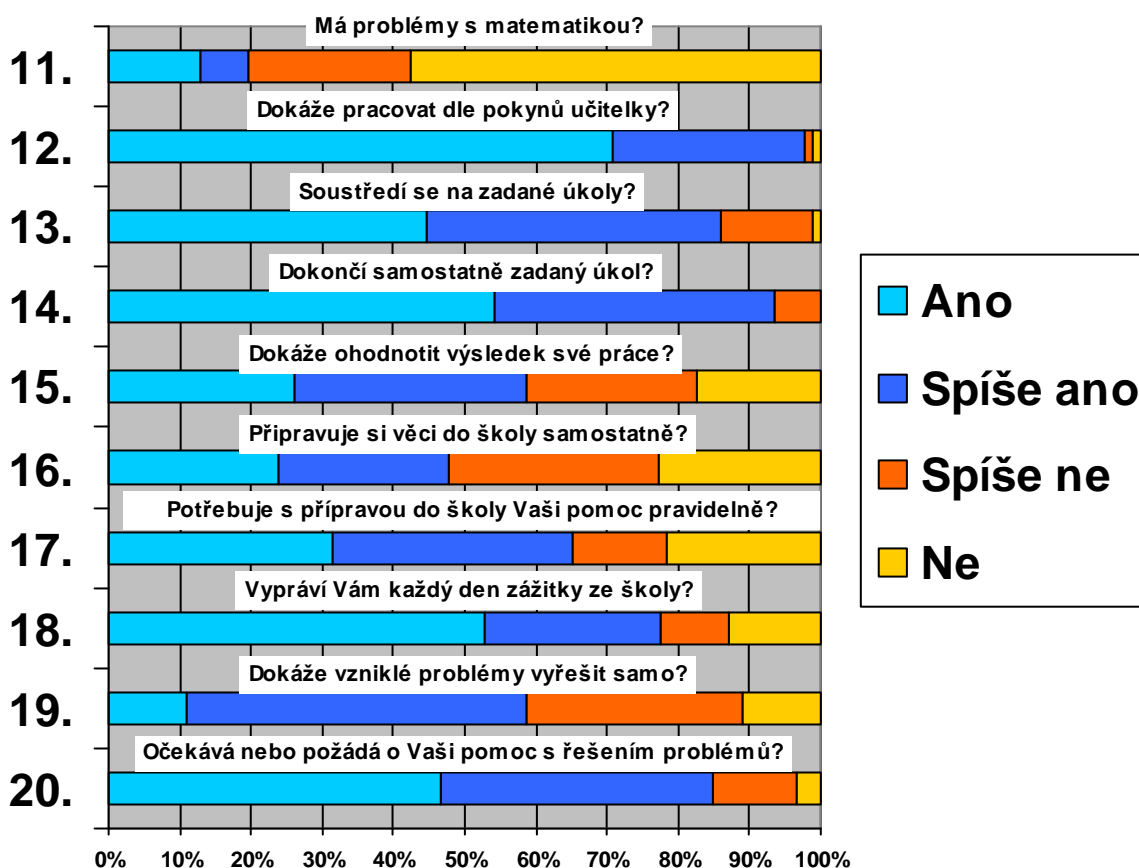

Interpretace výsledků otázek 1 – 10

96 % rodičů uvedlo, že jejich dítě chodí do školy rádo, 99 % dětí je ve škole spokojené, 96 % se cítí ve škole bezpečně, 98 % má ve třídě kamarády, 97 % se cítí být ostatními přijímáno. Tyto orientační výsledky ukazují, že většina dětí je v první třídě v oblasti celkové aspirace a socializace úspěšná. Domácí úkoly píše 55 % dětí samostatně, ale z výsledků vyplývá, že tato školní dovednost je třeba postupně rozvíjet a není automatickou pro všechny děti. Velkou roli zde hraje přístup rodičů, kteří svým vedením dítě mohou velmi ovlivnit jak v pozitivním, tak v negativním smyslu. Bolení ruky při psaní uvedlo jako aktuální 32 % rodičů, z čehož vyplývá, že rozvoj jemné motoriky a grafomotoriky v předškolním věku dítěte má jistě velký význam.

Tabulka č. 2 : otázky 11 – 20

otázka	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.
Ano	12	65	41	50	24	22	29	49	10	43
Spíše ano	6	25	38	36	30	22	31	23	44	35
Spíše ne	21	1	12	6	22	27	12	9	28	11
Ne	53	1	1	0	16	21	20	12	10	3

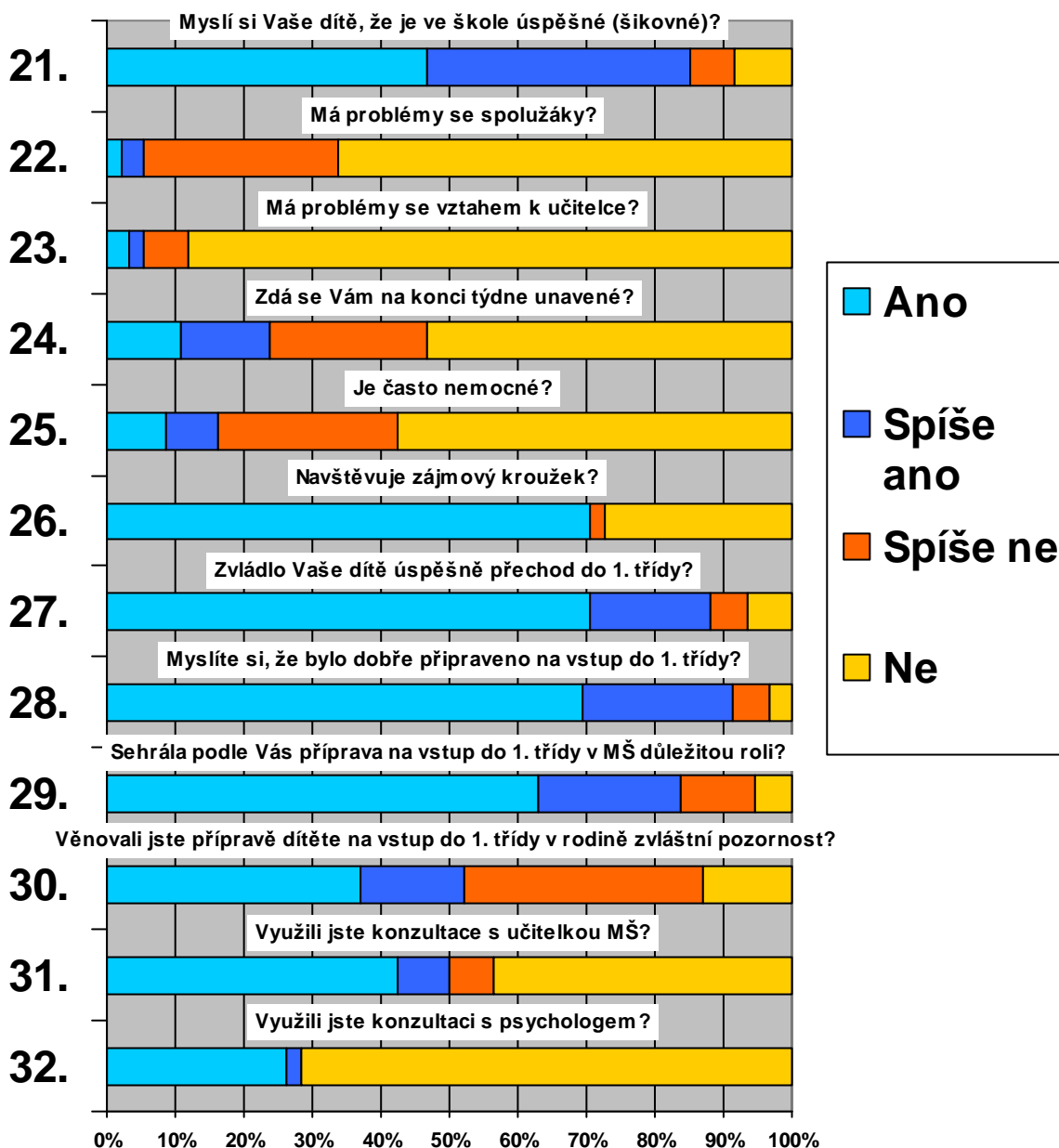

Interpretace otázek 11 – 20

Z popisu a výsledků otázek je zajímavé, že větší procento záporných odpovědí v úrovni – spíše ne nebo ne se objevuje u otázek týkajících se osobní samostatnosti, hlavně při řešení problémových situací. Kompetence k řešení problémů tvoří jednu ze základních kompetencí v obsahu předškolního vzdělávání, a jak vyplývá z orientačního výzkumu, její rozvíjení je pro dítě velmi důležité.

Tabulka č. 3: otázky 22 - 32

Otázka	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.
Ano	44	2	3	10	8	62	65	64	58	34	39	24
Spíše ano	36	3	2	12	7	0	16	20	19	14	7	2
Spíše ne	6	26	6	21	24	2	5	5	10	32	6	0
Ne	8	61	81	49	53	24	6	3	5	12	40	66

Interpretace výsledků odpovědí otázek č. 21 – 32

Z odpovědí rodičů vyplývá, že si uvědomují důležitost přípravy dětí pro vstup do základní školy, ale z jejich zkušenosti vyplývá, že děti tento přechod zvládají z velké části úspěšně. Objevují se určité nedostatky v dílčích kompetencích dětí, jejichž příčinu však z obsahu dotazníku nezjistíme.

Volná otázka v dotazníku směřovala k zjištění oblasti, problému, který by mohl ohrozit úspěšnost dítěte ve škole. K obsahu volné otázky rodiče nejvíce uváděli obavy v oblasti psychické – soustředěnost, hyperaktivita, výslovnost a v oblasti sociální – komunikace s okolím, přizpůsobivost, vztah k učitelce a spolužákům.

Obavy rodičů před vstupem dětí do 1. třídy ZŠ

Potvrdili se vaše obavy ?

- že se nedokáže ukáznit a soustředit	v menší míře ano
- aby se dokázal soustředit a chvíli posedět	ne
- špatná komunikace s okolím	ne
- LHD – hyperaktivita	ano
- jak zapadne do kolektivu – šikana	ne
- že nedokáže zvládnout učení ve třídě	asi ano
- že se projeví negativní genetická schizofrenie	ano ano
- jestli udrží pozornost a soustředěnost	ne
- hodně velkou	naštěstí ne
- s výslovností, zda se zařadí do kolektivu	jen s výslovností
- problémy s nepozorností,	ano
- vztah s paní učitelkou	ne
- noví spolužáci	ano
- ze psaní levou rukou	ne
- strach ze školy, některých spolužáků	ano
- sociální začleňování, komunikace	ano
- jak zvládne tempo a nároky učitelů	částečně ano
- nepozornost	ne
- soustředěnost	ano
- neměl uvolněnou ruku, v MŠ nemaloval	částečně ano
- neudrží dlouhodoběji pozornost	ne
- soustředit se, být v klidu	
- aby dítě moc nemarodilo a aby zvládal učení	ne
- nezralost, ps. labilní, nesoustředěný	ano
- že bude zmatkovat a neudrží pozornost	ano
- jak vše zvládne	ne
- nedoporučení učitelky MŠ - ztuhlá ruka	ne

Závěr

Celkové výsledky obou dotazníků potvrzují , že rodiče přikládají přípravě svého dítěte na vstup do základní školy většinou velkou důležitost a že svým přístupem a zájmem mohou dítěti tento přechod usnadnit. Tento přechod sebou přináší pro rodiče jisté obavy, ale celkové výsledky potvrzují, že rodiče vnímají své děti jako dobře připravené na vstup do první třídy. Nedostatky připouštějí většinou jen v dílčích schopnostech a dovednostech.

3 Příprava dítěte na vstup do ZŠ v konkrétní MŠ

Tato část bakalářské práce se zabývá konkrétní přípravou dítěte na vstup do základní školy, která probíhá na naší MŠ. Ukázka portfolia dítěte, výsledky diagnostických testů nebo náplň individuálního plánu pro děti s odkladem školní docházky nám ukáží možnosti soustředit se na individuální přípravu dítěte a rozvoj jeho osobnosti v potřebných oblastech. Součástí praktické části je i ukázka tématického bloku „Těšíme se do školy“, ukázka rozvoje komunikačních dovedností dětí v průběhu celého dne v MŠ a konkrétní činnosti a pomůcky rozvíjející znalosti a dovednosti dětí potřebné pro úspěšný nástup do první třídy.

3.1 Systém přípravy dítěte na vstup do ZŠ v naší MŠ

Záměrem předškolního vzdělávání je rozvíjet každé dítě po stránce fyzické, psychické i sociální a vést je tak, aby na konci svého předškolního období bylo jedinečnou a relativně samostatnou osobností, schopnou, pokud možno aktivně a s osobním uspokojením, takové nároky života, které jsou na ně běžně kladeny (zejména v prostředí jemu blízkém, tj. v prostředí rodiny a školy), a zároveň i ty, které ho v budoucnu nevyhnutelně očekávají. (RVP PV 2004, str. 11) MŠ celkovým obsahem výchovně vzdělávacího procesu naplňuje cíle předškolního vzdělávání a tím dává možnost tento záměr realizovat v konkrétní podobě u každého jednotlivce vzhledem k jeho schopnostem, možnostem potřebám a zájmům. Celý pobyt dítěte v mateřské škole můžeme považovat za přípravu nejen na vstup do první třídy, ale i jako přípravu pro jeho praktický život a jeho další vzdělávání. Jako byl vstup dítěte do mateřské školy velkým mezníkem v životě dítěte i celé jeho rodiny, příprava a vstup do první třídy je dalším významným bodem. Jak často rodiče uvádějí, končí doba hry a bezstarostného dětství. Zesiluje společenský tlak očekávání úspěšnosti, obava z neúspěchu a celá řada dalších okolností, které rodiče nutí zamýšlet se nad schopnostmi, dovednostmi, návyky nebo postoji svého dítěte. Myslím si, že právě v tomto období přípravy dítěte na vstup do základní školy se může plně rozvinout spolupráce s rodinou a při její úspěšné realizaci jsou pokroky dítěte citelněji rychlejší a efektivnější.

3.2 Charakteristika mateřské školy

Naše MŠ se nachází v střediskové obci.. Jejím zřizovatelem je obecní úřad a od roku 2003 pracuje jako samostatný právní subjekt. Jsme jedinou MŠ v obci s kapacitou 60 dětí. V letošním školním roce navštěvuje MŠ 57 dětí, které jsou rozděleny do tří tříd dle věku. V předškolní třídě pracujeme s 25 předškolními dětmi, z nichž mají tři děti odklad školní docházky. Kolektiv MŠ tvoří celkem sedm zaměstnanců, z toho čtyři pedagogičtí a tři nepedagogičtí zaměstnanci. (příloha č. 7 - Prezentace výchovně vzdělávací práce MŠ)

3.3 Diagnostický plán v MŠ

Diagnostický plán je časově rozvržen a jeho smyslem je podchycení jednotlivých problémů dětí. Cílem diagnostického plánu není jen určit nedostatek, pojmenovat ho, ale zároveň naznačit postup, jak se ho pokusit zmírnit nebo odstranit.

Obsah diagnostického plánu:

Září - poznávání dětí, vytipování problémů – pozorování, rozhovory s dětmi a jejich rodiči

Říjen -zjištění stavu výslovnosti dětí – diagnostika logopedických preventistek

-zrakové rozlišování – soubory diagnostických materiálů

- sluchové rozlišování – didaktické hry při volných i řízených činnostech

- správné držení tužky - pozorování

- test lateralit – Žlabův test (příloha č.8)

Listopad – únor - zjišťování úrovně grafomotoriky – soubor grafomotorických cviků

- vytvořených pro věkovou skupinu 5-6 let

- Kernův test (příloha č.2)

- Test verbálního myšlení (příloha č.3)

- orientační grafický záznam rozvoje a učení dítěte (příloha č.11)

Březen – červen -individuální práce s dětmi v problémových oblastech, kontrola pokroků

- využití souboru materiálů k procvičování např. pracovní sešit

„ Brumík půjde do školy.“

Při diagnostice a vypracovávání individuálních plánů dětí spolupracují obě učitelky, vzájemně jednotlivé situace konzultují a hledají tu nejvhodnější možnost nápravy.

Zjistíme-li diagnostickou činností konkrétní nedostatek nebo problém, využíváme tohoto postupu:

- zjištění nedostatku
- konzultace s druhou učitelkou
- zápis do záznamu rozvoje a pokroků dítěte – součást portfolia dítěte
- stanovení možností nápravy
- spolupráce s rodinou
- individuální práce s dítětem

V případě závažnějších problémů využíváme spolupráci s pedagogicko-psychologickou poradnou. V měsíci lednu nebo únoru pořádáme besedu pro rodiče týkající se školní zralosti a připravenosti dítěte na vstup do základní školy. Po této besedě následuje depistáž dětí (předběžné vyšetření schopností dítěte), které se rodiče mohou zúčastnit přímo v MŠ . Zároveň mohou svoji obavu nebo problém konzultovat s pracovníci poradny nebo se domluvit na důkladnějším vyšetření přímo v pedagogicko psychologické poradně. Tuto nabídku využívají všichni rodiče žádající o odklad školní docházky, ale v poslední době se setkáváme i s využitím této nabídky jako prevence nebo docvičení určitých nedostatků, a to hlavně u rodičů, kteří mají zkušenost se starším sourozencem.

3.4 Rozvíjení dovedností podporujících přípravu dětí na vstup do ZŠ

3.4.1 Rozvíjení hrubé motoriky

Motorika je pojem označující celkovou pohybovou schopnost organismu. Je významným a dá se říci i určujícím prostředkem vývoje kognitivních funkcí. Hrubou motorikou označujeme pohyby, které se uskutečňují pomocí velkých svalových skupin a jedná se o chůzi, běh, skoky, lezení, házení, udržení rovnováhy. Získávání mnohých kompetencí v předškolním věku se děje právě prostřednictvím pohybových aktivit, jako přirozeného, praktického a hravého prostředku. Hrubou motoriku rozvíjíme nejlépe v přirozených herních situacích, jako např. skákání panáka, skákání gumy, jednoduché taneční kroky, rytmizační cvičení, ale i chytání a házení míče.

Příklady činností rozvíjející hrubou motoriku:

Udržování rovnováhy – krátký stoj na jedné a druhé noze, umíš stát na jedné noze, chůze po zvýšené úzké ploše např. lavičce, dráhy z provázků po kterých děti chodí nebo běhají, „Šimon řekl“ – děti předvádějí co Šimon říká, jízda na koloběžce

Příklady činností:

Čáp stojí na jedné noze.

Koník hrabe jednou nohou.

Čarodějnice bydlí v chaloupce na jedné noze.

Na sochy – ani hnout!

Využití balančních pomůcek (overbaly) nebo náradí (lavičky, kladina, trampolína, žíněnka).

Lezení – komplexní pohyb, kterým se dítě přemísťuje pomocí končetin a celého těla dítě střídá ruce a nohy v protilehlých stranách, lezení po kolenou (jen krátkou dobu), lezení ve vzporu dřepmo, po žebřinách

Plazení – přirozeně se vlní páteř do stran, podporuje zdravý vývoj páteře

Příklady činností:

Hra na zvířátka -střídání různých druhů lezení a plazení

Hadí plazení - podlézání překážek

Tunel - prolézání látkovým tunelem

Ježčí zásoby - přenášení předmětů na zádech

Využití náradí – venkovní prolézačky, lezení po žebřinách, lezecích stěnách, zvýšených a šikmých plochách

Chůze – přirozený pohyb těla, při kterém je zapojena většina svalstva těla, vyznačuje se vzpřímeným držením těla s mírným náklonem vpřed, chodidla našlapují pes patu, odvíjejí se až ke špičce, pohyb nohou doprovází opačný pohyb paží. Obměny chůze po čáře, po elipse, mezi předměty, na zvýšené ploše, chůze vpřed, vzad, chůze v daném rytmu, se zpěvem, s rytmickým doprovodem, s tleskáním, ve dvojicích, po špičkách, po celém chodidle, chůze v terénu

Příklady činností:

Honzo, vstávej! – Kolik je hodin? Např. 5 sloních

Had leze z díry – rytmizovaná chůze

Chůze po kamenech – rozložené papíry

Běh – vychází ze stejných předpokladů jako chůze, liší se letovou fází, kdy se chodidla nedotýkají země – běh po špičkách, po úzké cestičce, v daném rytmu, se změnami směru

Příklady činností:

Běh za učitelkou – „had“, „vláček“, motivovaný hudbou

Běh ve vázaném kruhu – např. s písničkou

Střídání rychlé a pomalé hudby – běh x chůze

Na dopravní prostředky

Skoky – jde o koordinaci zvládnutí tří fází skoku – odrazu, letu a doskoku

poskoky na místě, vpřed, vzad, do strany, poskoky na jedné noze, skoky do dálky, přeskoky přes překážky

Příklady činností:

Na žížaly se nešlape – přeskokování položených stuh

Hra na zvířátka – skoky, poskoky – žabky, klokani, zajíčci...

Panák – skoky snožmo, po jedné noze

Skákání gumy

Na koníky – cval vpřed, stranou, změna tempa

Seskoky z nízké překážky

Házení, chytání – rozvíjení schopnosti manipulovat s předměty

kutálení a chytání kutálejícího se míče, chytání míče kutálejícího se s šikmé plochy, házení a chytání míčů různé velikosti, chytání míče po odrazu

Příklady činností:

Házení jednou rukou – malé míčky, drátěnky, papírové koule

Vhazování míče do koše – hod na cíl

Papírová bitva – přehazování papírové koule přes dělící čáru

Hod na pohyblivý cíl – Na jelena

Hra na Palečka a obra – podávání různě velkých míčů

Kutálení ve dvojicích, v kruhu

Z hlediska kvality prováděných cviků sledujeme plynulost pohybů rukou a nohou, jejich koordinaci, držení těla a hlavy, orientaci v prostoru. Z hrubé motoriky vychází vývoj motoriky jemné a proto je velmi důležité tuto oblast stimulovat a rozvíjet.

3.4.2 Rozvoj jemné motoriky

Jemná motorika je pro přípravu dítěte pro vstup do základní školy obzvláště důležitá, protože její dostatečně rozvinutá úroveň umožňuje dětem osvojení psaní bez velké námahy. Trénujeme především uvolnění paže, předloktí, a zápěstí v souhře s jemnými pohyby prstů. Naším cílem je dosažení plynulého pohybu ruky. Prostředkem tohoto rozvoje jemné motoriky jsou např. hry s uchopováním předmětů, hry s kostkami, stavebnicemi, kreslení, malování, modelování, navlékání korálek, sebeobsluha, desky s otvory – labyrint, dřevěné skládačky, puzzle, stříhání nůžkami.

Příklady rozvinuté jemné motoriky:

- umí uchopit do špetky
- přebírá korálky, drobné předměty
- třídí podle tvaru, barvy, velikosti
- vykrajuje formičkami těsto, modelovací hmotu
- zašroubuje maticku
- navléká korálky
- správně se oblékne, zapne si knoflíky i zip
- stříhá papír nůžkami

3.4.2.1 Rozvíjení grafomotoriky

Grafomotorikou bychom mohli označit souhrn pohybů nutných ke psaní. Jedná se o ovládání čáry a směru (součinnost ruky a oka), správné držení tužky a uvolněné zápěstí. Dobře rozvinutá grafomotorika umožňuje dětem ve škole rychle a čitelně psát bez velké námahy. V předškolním věku trénujeme uvolnění paže, předloktí, zápěstí v souhře s jemnými pohyby prstů. Cílená uvolňovací cvičení zařazujeme vždy jako hru, motivovanou např. říkadly, básničkou nebo písničkou. Vytváříme přitom příjemnou náladu, pohodu a radost z činnosti.

Uvolňovací cviky - pohyblivost prstů je možné procvičovat různým způsobem např. hry s prsty motivované říkankami, hry na „klavír“, rozeznávání předmětů hmatem, mačkání, trhání drobných tvarů. Při cvičení pohyblivosti zápěstí, dlaně a prstů a jejich vzájemné souhry a koordinace se osvědčuje nejprve malovat do vzduchu, později na zem a potom např. na balící papír. Začínáme od velkých tvarů, které postupně zmenšujeme. Hrajeme si s vlnovkami, kruhy, spirálami, spojujeme různé body.

Správné sezení – sezení by mělo být přirozeně pohodlné a zároveň pevné a stabilní. Důležité je, aby dítě mělo správnou velikost stolu i židle. Mělo by celé sedět na židli, nohy do pravého úhlu by se měly celým chodidlem dotýkat země. Dítě by se nemělo opírat hrudníkem o stůl, předloktí spočívá na stole, hlava je prodloužením trupu v mírném předklonu.

Úchop – správný úchop nazýváme špetkový. Podílejí se na něm tři prsty pravé nebo levé ruky. První článek prostředníku podpírá psací náčiní zdola boční stranou svého polštářku. Palec přidržuje tužku z levé nebo pravé strany. Ukazováček má funkci přitlačnou a přidržuje tužku shora. Prsty nesmí být prohnuty. Tužku držíme 2 –3 cm nad hrotem. (příloha č. 9)

Pokud dítě správně sedí a drží tužku, měla by tužka směřovat přibližně někam za rameno.

V každé třídě dle věku dětí procvičujeme grafomotorické cviky různou formou. U dětí využíváme psaní do vzduchu, kreslení mokrou houbou na tabuli, kreslení na balící papír, kreslení do písku nebo do mouky, ve třídě máme kreslicí tabuli s „ nekonečnou rolí papíru, která je vhodná k nacvičování správného sklonu kreslicího papíru. Při zmenšení tvarů má každé dítě svůj „ grafomotorický sešit“, kde individuálně procvičuje uvolňování ruky dle zájmu a potřeby. Tyto“ sešity“ mají děti ve všech věkových skupinách a obsahují různě motivované grafomotorické cviky. (příloha č. 10)

Postup při nácvičení základních tvarů:

- každý nový tvar zkusíme nejdříve společně jen prstem do vzduchu, pak ho dítě obkresluje a nakonec ho zkusí rovnou samo, bez předlohy
- začínáme velkým formátem, po zvládnutí na velkém formátu, formát zmenšujeme

Rozvoj těchto dovedností je jedním z nejdůležitějších předpokladů zvládnutí psaní. Neuvolněná ruka, nesprávné držení psací potřeby, nesprávné sezení může nejen dítě od psaní odradit, ale způsobit při výuce psaní nemalé potíže a spolupůsobit i při vzniku specifických poruch psaní. Speciálními cvičeními, dbaním na správné držení psací potřeby, výběrem vhodného formátu můžeme řadě problémů předejít. U dětí dbáme na správný úchop, který

děti ještě nemají zafixován, držení psací potřeby 2 - 3 cm nad hrotem, dohlížíme na správný sklon tužky. Volíme silnější pastelky, pro podpoření správného úchopu používáme trojhranné pastelky, nebo speciální násadky pro správné umístění prstů na psacím náčiní. Nácvič začínáme na velkém papíře (nejčastěji balícím), využíváme malování prstem v prostoru, mokrou houbou na tabuli. Průběžně formát zmenšujeme. Před každým kresebným cvičením uvolníme ruku a prsty dětí, nejčastěji vhodnou motivací – hry s prsty, básničky a říkanky spojené s pohyby rukou a prstů.

Vlastní grafomotorické cviky::

- motání klubíček, točící se kola
- vlnovky na vodě
- tečky jako zobání kuřátek, zasněžená chalupa
- spojení bodů čarami – různým směrem – hromada prken, stejným směrem – plot, hřeben, zleva doprava – žebřík, komín
- dolní oblouk – zleva doprava – houpačka se houpe, miska, let páčka, tašky na střeše, vlnky na moři,
- horní oblouk – zleva doprava - duha, hromádky od krtka, hory, skákání žabky,
- kruhy – sněhulák, stonožka, korále,
- smyčky – pletení svetrů, kouř z komína
- osmička – let motýla, autodráha,
- šikmé čáry – prší, vzor na látce,
- ovál – velikonoční vajíčka
- trojúhelník – střechy domů,

3.4.2.2 Rozvíjení mikromotoriky očních pohybů

Důležitým prvkem jemné motoriky je *mikromotorika* očních pohybů, která sehrává také důležitou úlohu při osvojování školních dovedností. Návyk pohybu očí zleva doprava je důležitým předpokladem pro pozdější schopnost čtení a psaní.

Příklady cvičení:

- učíme děti obracet stránky knihy zleva doprava
- počítáme předměty seřazené do řady zleva doprava
- dítě seřazuje různé vzory zleva doprava
- kreslení vlnovek, čar
- pojmenovávání předmětů zleva doprava

Přes rozvíjení pohybových dovedností hrubé a jemné motoriky se u dítěte rozvíjí vnímání a uvědomování si svého těla, intenzity pohybů, vnímání prostoru i ostatních osob.

Příklady činností:

Co všechno moje tělo dokáže?

Kuba řekl - lehnout, kleknout, sednout...

Kouzelný bubínek – co říká – pomalu, rychle....

Hlava, ramena, kolena, palce.

3.4.3 Rozvoj zrakového vnímání

V předškolním věku je zrakové vnímání globální. Dítě nevnímá celek, jako souhrn detailů, nediferencuje ani vztahy mezi nimi. Upoutávají ho nápadné vlastnosti (např. barva) nebo podněty, které mohou uspokojit momentální potřeby. V souvislosti s vývojem myšlení se rozvíjí zraková diferenciacce, analýza a syntéza. (Zelinková, 2007 str. 70)

Vnímání pozadí a figury – dítě musí mezi mnoha podněty téhož druhu vybrat jeden určitý

Příklady činností:

- vnímat rozdíly na obrázku
- co se změnilo
- vnímat změnu např. v oblečení panenky
- poznat část obrázku
- rozlišování dvou a více na sobě nakreslených obrázků
- orientace v bludišti např. Najdi správnou cestu.
- sledování určité linie, např. Komu patří žlutý balonek?

Konstanta vnímání – umožňuje dítěti trvale vnímat určitý předmět při různých podmínkách, v rozličné poloze

Příklady činností:

- vyhledávání stejných tvarů bez ohledu na barvu a velikost
- vyhledávání předmětů podle velikosti
- třídění předmětů podle barvy
- kombinace rozlišování podle barvy, tvaru a velikosti
- označení tvaru, který se liší od ostatních
- označení dvou stejných tvarů

Vnímání polohy v prostoru – toto vnímání umožňuje dítěti rozlišovat tvary písmen a číslic

Vnímání vztahů v prostoru – dítě se orientuje ve známém prostoru, vnímá předměty nejen ke vztahu k sobě samému, ale i předměty vzájemně mezi sebou.

Příklady činností:

- poznává jeden otočený předmět mezi ostatními
- rozlišování polohy předmětů – nahoře, dole, vedle, pod, nad....
- navlékání korálek podle předlohy
- pokládání předmětů do řady dle pokynů
- skládání barevných motivů dle předlohy
- zrakové rozlišování – např. hledání stínů
- hry k procvičování zrakové paměti – např. pexeso, Co tam bylo?
Jak to šlo za sebou?, Poskládej to stejně, Co přibylo?

3.4.4 Rozvíjení sluchového vnímání

Sluchové vnímání je schopnost přijímat, rozlišovat a interpretovat zvuky různé kvality (řečové i neřečové). V předškolním věku dochází k významnému rozvoji sluchové analýzy i syntézy. Dítě je schopno dělit slova na slabiky a s pomocí tleskání, ke konci období poznává první hlásku ve slově, popřípadě na konci slova. Umí rozlišit zda jsou slova stejná či ne. Sluchové vnímání je složitá funkce, dosud méně prozkoumaná než vnímání zrakové. S určitým zjednodušením lze říci, že zvuky neřečové jsou přednostně analyzovány různými oblastmi pravé mozkové hemisféry, zatímco zvuky řečové jsou zpracovávány hemisférou pravou.

(Zelinková, 2007, str. 76)

Rozlišování figury a pozadí – je to dovednost zaměřit se na určitý zvuk a ostatní vnímat jen periferně. Souvisí také se soustředěním, dovedností přesunout pozornost z jednoho objektu na druhý. Rozlišování přírodních zvuků je pro děti snazší, než vnímání a zpracování řeči. Děti dnes vyrůstají v poměrně hlučném prostředí, rodiče doma pouští často rádio, televizi jako zvukovou kulisu, zahlcují děti příkazy, poučkami, radami a dětský organismus se brání, přestává vnímat sluchové podněty. Dítě vnímá zvuky, které pro něj mají význam, které je motivují k činnosti. Nevýznamné zvuky pouze procházejí sluchovým analyzátořem bez uvědomění si obsahu.

Příklady činností:

- rozlišování přírodních zvuků – např. CD – Zvuky
- poznávat určitý hlas v rozhovoru (ženský, mužský, dětský)
- reagovat na určité slovo – např. při čtení pohádky

Sluchová paměť a pozornost se podílí na všech zkouškách sluchové percepce a může být výrazným prvkem neúspěchu dítěte ve škole. Děti mají potíže při činnostech, v kterých se nemohou opřít o percepci zrakovou, např. při diktátech, cvičeních, kdy zadávané informace vnímají jen zvukem.

Příklady činností:

- nácvik básniček, říkadel, písniček z paměti
- slovní řady - např. Anička má v pokojíčku panenku, další dítě zopakuje a přidá další hračku
- slovní kopaná
- hledání chyby v textu
- hádanky

3.4.5 Rozvíjení řečových dovedností

Jednou z nejužitečnějších věcí, kterou pro dítě mohou rodiče, učitelky, ale i všichni ostatní, kteří s dítětem přicházejí do kontaktu, udělat je s ním mluvit. Možná, že se to zdá až příliš jednoduché, ale v dnešní době, kdy rodiče raději posadí dítě k televizi nebo k počítači, místo čtené pohádky mu večer pustí CD nebo kazetu, to není úplnou samozřejmostí. Dítě je zvyklé pasivně přijímat, ale k řečové aktivitě ho to příliš nemotivuje. Řečové dovednosti dětí bychom měli rozvíjet v oblasti expresivní – mluva a oblasti receptivní – tj. porozumění řeči.

Expresivní oblast zahrnuje:

Artikulace – výslovnost je předškolním věku velice důležitým faktorem socializace dítěte, ovlivňuje rozvoj jeho osobnosti. V dnešní době se setkáváme s nárůstem vad artikulace. Dítě před vstupem do ZŠ by mělo vyslovovat správně všechny hlásky. Nejčastěji se objevuje nesprávná výslovnost hlásek – R,Ř, a sykavek S-C-Z. Všechny nedostatky se mohou negativně odrazit v nácviku čtení a psaní, protože dítě si osvojuje písmena ve spojení s hláskou.

Správná výslovnost je podmínována těmito faktory:

- Vzor lidí, kteří jsou dítěti blízcí, jež napodobuje. Dítě mluví tak, jak mluví rodiče, sourozenci, popř. další dospělí s kterými se často stýká.
- Dostatečně rozvinuté sluchové vnímání. Neslyší-li dítě rozdíly mezi správnou a nesprávnou výslovností, neuvědomuje si chyby.
- Rozvoj jemné motoriky, především artikulačních orgánů.

Artikulace zahrnuje pohyblivost rtů a jazyka.

Příklady artikulačních cvičení:

- vyplazování jazyka, kmitání, pohyb z jednoho koutku úst do druhého
- olizování rtů, vedení jazyka podél horních a dolních zubů
- nafukování tváří střídavě, současně
- pohyb koutků úst – kapřík
- nafukování míčku, foukání do lehkých předmětů
- dětské jazykolamy

Slovní zásoba – rozsah slovní zásoby dítěte je ovlivněn prostředím, v němž žije.

Rozlišujeme slovní zásobu aktivní, slova, které jedinec používá ve své řeči a slovní zásobu pasivní tj.slova, kterým jedinec rozumí, ale nepoužívá je. Malá slovní zásoba může být příčinou potíží, od nedorozumění, špatnému vyjádření svých myšlenek nebo prokázání požadovaných znalostí.

Gramatické kategorie - zvládnutí gramatických kategorií je ovlivněno vnějším prostředím, vrozenými předpoklady a rozumovými schopnostmi dítěte, dítě s vytváří jazykový cit přenášením zkušeností z gramatické stavby jednoho slova či skupiny slov na další.

Mluvní pohotovost – pohotové vybavování si slov. Předpokladem je, že je dítě má v aktivní nebo pasivní slovní zásobě. Tato pohotovost je částečně vrozená, mluvními cvičeními se dá ale rozvíjet.

Tempo řeči, plynulost mluvního projevu – je individuální, pomalé tempo řeči může být podmíněno nejen sníženou mluvní pohotovostí, slovní zásobou, ale také přílišnou sebekontrolou, sníženým sebevědomím. Příliš rychlé tempo řeči až breptavost jsou ovlivněny temperamentem, sníženou schopností sebekontroly nebo zvýšenou impulzivitou.

3.5 Portfolio dítěte

Cílem vytváření portfolia je cílevědomé a dlouhodobější shromažďování podkladů zachycujících vývoj a rozvoj dětské osobnosti s možností jejího individuálního rozvoje.

Doporučený obsah portfolia:

a) záznamy individuálního rozvoje dítěte

osobnostní charakteristika dítěte

poznámky o rozvoji a učení dítěte

individuální plán rozvoje dítěte s odkladem ŠD (příloha č.12)

b) výtvary, výkony a výsledky činností dítěte

3 – 4 roky :

obrázek lidské postavy

grafomotorická cvičení

obrázek s popisem – „ Co je na obrázku?“

výtvarné práce, fotografie, zajímavé myšlenky nebo výroky dítěte, omalovánky

4 – 5 let :

obrázek lidské postavy

obrázek zvířecí postavy

obrázek – „ Moje rodina.“

grafomotorická cvičení

výtvarné práce, fotografie, zajímavé myšlenky nebo výroky dítěte, omalovánky

5 – 6 let :

obrázek lidské postavy

obrázek rodiny

autoportrét „ To jsem já.“

grafomotorická cvičení

výtvarné práce, fotografie, zajímavé myšlenky nebo výroky dítěte, omalovánky

Konkrétní obsah portfolia přizpůsobuje učitelka individualitě dítěte, jeho možnostem, schopnostem a dovednostem. Portfolio dítěte využíváme jako diagnostický materiál, který slouží učitelce jako podklad při řešení některých problémů nebo jako materiál pro stanovení dalšího rozvoje individuálních schopností a dovedností dítěte.

3.6 Ukázka tématického celku: „Těšíme se do školy.“

3.6.1 Naše záměry

- rozvíjet pozitivní vztah k učení, procvičovat s dětmi některé dovednosti předcházející čtení a psaní, objevovat počet při manipulaci s předměty, procvičovat čís.řadu 1 – 10
- posilovat pozitivní city ve vztahu k sobě, posilovat důvěru ve vlastní schopnosti
- rozvíjet logické myšlení, tvořivost a samostatnost dětí
- upevňovat zdvořilostní a společenské návyky dětí
- navozovat situace pomoci a ochoty spolupracovat mezi dětmi
- rozvíjet zrakové a sluchové vnímání
- zdokonalovat a rozvíjet jemnou a hrubou motoriku dětí, grafomotoriku, řečové dovednosti

3.6.2 Činnostní nabídka

Oblast – biologická: manipulační činnosti, zdravotně zaměřené činnosti, konstruování, hudebně pohybové hry, sebeobslužné činnosti, relaxace.

Oblast – psychologická: artikulační, řečové, sluchové hry, rozhovory, komunitní kruh, poslech příběhů a pohádek, vyprávění, recitace, dramatizace, grafické napodobování symbolů, číslic, vyřizování vzkazů, prohlížení knih, pojmenovávání vlastností objektů, experimenty, hry s přírodninami, smyslové hry, hry procvičující paměť, hry rozvíjející orientaci v prostoru, hry pro rozvoj vůle a vytrvalosti, estetické a tvůrčí aktivity.

Oblast – interpersonální: sociální a interaktivní hry, hraní rolí, dramatické činnosti, kooperativní činnosti ve dvojicích, skupinách, společenské hry, dramatické etudy, četba, vyprávění příběhů s etickým obsahem a poučením

Oblast – sociálně - kulturní: vytváření společných pravidel soužití, vzory vztahů a chování, společná příprava akce, tvůrčí činnosti slovesné, literární, dramatické, výtvarné, návštěvy, exkurze, divadlo

Oblast enviromentální: pozorování blízkého okolí a života v něm, praktická orientace v obci, vycházky, pozorování ekosystémů – voda, les, louka.

3.6.3 Cíle v oblasti kompetencí dítěte

Kompetence k učení:

- soustředěně zkoumá, objevuje, všímá si souvislostí, experimentuje, užívá jednoduchých pojmů, znaků a symbolů
- získanou zkušenost uplatňuje v praktických situacích a v dalším učení
- aktivně si všímá, co se kolem něho děje, raduje se z toho, co samo dokázalo
- vyvine úsilí, soustředí se na činnost, při zadané práci dokončí, co započalo,

Kompetence k řešení problémů:

- přirozenou motivací k řešení dalších problémů a situací je pro dítě pozitivní odezva a aktivní zájem
- při řešení myšlenkových i praktických problémů užívá logických postupů
- zpřesňuje si početní představy, užívá číselných i matematických pojmů
- rozlišuje řešení, která vedou k cíli a řešení, která nejsou funkční, dokáže mezi nimi volit

Kompetence komunikativní:

- hovoří ve vhodně formulovaných větách, samostatně vyjadřuje své myšlenky, sdělení, rozumí slyšenému
- rozlišuje některé symboly, rozumí jejich významu a funkci
- v běžných situacích reaguje bez ostychu s dětmi i dospělými
- ovládá dovednosti předcházející čtení a psaní
- průběžně rozšiřuje slovní zásobu a aktivně ji používá k dokonalejší komunikaci s okolím

Kompetence sociální a personální:

- samostatně rozhoduje o volených činnostech, umí si vytvořit svůj názor a vyjádřit jej
- ve skupině se dokáže prosadit, ale i podřídit, při společných činnostech, v běžných situacích uplatňuje základní společenské návyky a pravidla, je schopné respektovat druhého, vyjednávat
- napodobuje modely prosociálního chování a mezilidských vztahů
- dodržuje dohodnutá a pochopená pravidla a přizpůsobí se jim

Kompetence činnostní a občanské:

- učí se své činnosti plánovat, organizovat a řídit
- chápe, že zájem o to, co se kolem něj děje, činnost, pracovitost, a podnikavost jsou přínosem
- spoluvytváří pravidla společného soužití mezi vrstevníky

- má smysl pro povinnost ve hře, práci i učení, k úkolům a povinnostem přistupuje odpovědně, váží si práce druhých
- dbá na svoje zdraví a bezpečí svoje i druhých

3.6.4 Konkrétní činnosti

Celý tématický celek je motivován blížícím se zápisem do první třídy, který děti absolvují ke konci měsíce ledna. Činnosti a obsah celku je volen s přihlédnutím na předešlé zkušenosti dětí, vychází z přirozených potřeb a zájmů. Celým tématem by měla prostupovat radost z činností, aktivní spoluúčasť dětí, tvořivost a možnost volby.

Didaktické hry:

pexeso – zrakové vnímání, vytrvalost, soustředění
konstruování dle předlohy – stavebnice
velká věž – zdokonalování zrakově pohybové koordinace

Řízené činnosti:

didaktická hra – „Ukaž a zatleskej“ – rytmižace
„Co se ztratilo?“ – zrakové vnímání
„Jak se jmenuješ, kde bydlíš?“
„Kudy vede cesta domů?“ – orientace v nejbližším okolí
myšlenková mapa - škola – představivost (příloha č. 13)
kolektivní práce - škola – výtvarné činnosti
„Ručičky tleskejte.“ – rozlišování pravá – levá, počítání 1 – 10
stříhání, lepení, malba temperovými barvami – moje taška – rozvoj jemné motoriky ruky
Nácvik básní: dle volby dětí: výběr – básně Tužka, Pastelky, Nůžky, Penál, Guma, Školní brašna, Kruh, Trojúhelník, Čtverec, Obdélník

Pohybové hry:

Zatočený provázek – procvičování tělového schématu,
Přehazovaná – koordinace, kooperace
Pan čáp ztratil čepičku – procvičení barev, orientace v prostoru

Exkurse – Návštěva první třídy základní školy

Grafomotorické cviky:

Soubor cviků pro děti 5-6 let (příloha č.10)

3.6.5 Didaktické pomůcky

Pomůcky pro rozvoj dovedností dětí potřebných pro vstup do ZŠ, které používáme k naplnění obsahu a cílů tématického bloku:

- provázky - společné provlékání, labyrint, puzzle,
 - počítašový program – Učíme se hrou, který obsahuje oblasti – říkanky, zvířátka, memo hry, pexesa, pohádky a písničky, orientace, čaroděj Barvokaz, omalovánky,
 - dřevěné rybičky, kuličková mozaika,
 - didaktická hra – Bombóny, Logo
 - tabule – nekonečný papír, magnetická tabule
 - hravý provázek, dřevěný fotbal,
 - ozvučný bubínek, bzučák, kouzelný sáček, hmatová hra.
- (příloha č.14 – didaktické pomůcky)

4. Spolupráce s rodiči směřující k přípravě dětí na vstup do ZŠ

Spolupráce rodičů s mateřskou školou je charakteristickým a nedílným prvkem činnosti naší mateřské školy, a to hned od prvních dnů pobytu dítěte v MŠ. Jelikož jsou pro nás rodiče nejdůležitějšími partnery, respektujeme jejich požadavky a nároky, jsme otevření, vstřícní, vytváříme klima porozumění, zájmu o co nejlepší spolupráci a rozvoj dítěte. Tento zájem a vzájemná spolupráce by měla vytvořit optimální podmínky pro jeho rozvoj. Pedagogové sledují konkrétní potřeby jednotlivých rodin a snaží se jim porozumět a vyhovět. Rodiče mají možnost podílet se na dění v MŠ. Jsou pravidelně informováni, a to na začátku každého měsíce tzv. přehledem akcí. Pedagogové informují rodiče o prospívání jejich dětí i o individuálních pokrocích v rozvoji i učení. Je-li třeba domlouvají se o společném postupu při jeho výchově a vzdělávání. V této souvislosti respektujeme mlčenlivost a chráníme soukromí rodiny. V MŠ každý rok sestavujeme plán spolupráce s rodiči, který obsahuje společné akce rodičů s dětmi např. tvořivé dílny, v rámci nichž si dvakrát až třikrát za rok s rodiči něco společně vyrobíme (modelovací hmotu pro děti, malovaná trička, vánoční ozdoby, keramiku nebo pomlázky). Dalšími akcemi, které obsahuje plán spolupráce jsou společné brigády na zahradě MŠ, sobotní výlet v červnu, společná účast na akcích konaných našim městysem. Velmi úzká je spolupráce rodičů s učitelkami právě v období přípravy dítěte na vstup do ZŠ v předškolní třídě.

Rodiče mají možnost využít:

- denní konzultace s učitelkou
- individuální konzultace s logopedickou asistentkou
- konzultace s logopedkou
- využít nabídky odborných článků týkajících se problémů předškolních dětí
Soubor – „Co vás zajímá?“
- návštěva ukázky práce s dětmi v průběhu dne
- účast na besedě pro rodiče: „Školní zralost a připravenost dítěte na vstup do ZŠ.“
- konzultace s psycholožkou
- účast na předběžném vyšetření dítěte – depistáž
- odborné vyšetření v pedagogicko – psychologické poradně

Uvědomujeme si, že příprava na vstup do základní školy je důležitým předpokladem úspěšného přechodu pro dítě, ale i pro rodiče, a proto se snažíme nabídnout rodičům co nejširší možnosti seznámit se s touto problematikou. Tyto možnosti jsou využívány hlavně rodiči dětí, kteří se rozhodují mezi nástupem dítěte do ZŠ nebo odkladem školní docházky. Pro děti s odkladem školní docházky vypracovává třídní učitelka během měsíce září individuální plán v němž je zdůrazněn rozvoj dovedností a schopností dítěte, které se staly podkladem pro rozhodnutí o odkladu školní docházky. (příloha č. 12) Vzhledem k tomu, že naše MŠ je ve střediskové obci a víc jak padesát procent dětí do naší MŠ ještě dojíždí z vesnic přilehlých, rodiče oceňují zejména to, že většina těchto akcí je organizována a probíhá přímo v MŠ. Za velmi úzkou a rodiči ceněnou spolupráci považujeme logopedickou prevenci s cílem rozvíjet řečové dovednosti dětí.

Na začátku školního roku, během měsíců září a říjen proběhne v jednotlivých třídách diagnostika řečových dovedností dětí, zaměřena hlavně na správnou výslovnost hlásek. Děti, které potřebují individuální přístup a pomoc jsou rozděleny do péče dvou logopedických asistentek, které v naší MŠ uskutečňují logopedickou prevenci. Děti jedenkrát týdně absolvují s učitelkou cvičení k rozvoji jejich dovedností, zapsaná cvičení pak ve spolupráci s rodiči doma procvičují. Třikrát v roce provádí v naší MŠ prevenci profesionální logopedka, s kterou naše MŠ spolupracuje. Této prevence se mohou účastnit rodiče společně s dětmi, logopedické asistentky mohou některé závažnější případy konzultovat nebo se domluví o převedení péče o dítě do rukou odborné logopedky. Každý den jsou do denního programu dětí zařazovány logopedické chvíle. Využíváme integrovaného programu na rozvoj řečových schopností dětí s názvem „ Mele, mele, mlýnek pusy, kdo chce, ať to s námi zkusí.“, který jsme si vytvořili na základě zkušeností a dlouholeté praxe našich logopedických asistentek. Rozvoji komunikativních kompetencí věnujeme pozornost a rozvíjíme je v průběhu celého dne v MŠ. (příloha č.15) Spolupráci s pedagogicko psychologickou poradnou se nám daří zlepšovat osobní návštěvou a přednáškou psycholožky, ke které rodiče získají, jejím zájmem nebo radou, větší důvěru a pak využijí i např. odborného vyšetření přímo v pedagogicko psychologické poradně.

5. Spolupráce se základní školou

Spolupráci se základní školou považujeme za jeden z významných faktorů, který může výrazně pomoci dítěti při přechodu z mateřské školy do první třídy. Z tohoto důvodu jsme vytvořily se základní školou plán spolupráce, jenž má napomoci budoucím prvňáčkům bez problému zvládnout přechod z mateřské školy do první třídy.

Společně plánujeme a uskutečňujeme tyto akce:

- děti 5-6 leté, které navštěvují předškolní třídu chodí každý týden v úterý cvičit do tělocvičny ZŠ (využíváme velkého prostoru tělocvičny, prohlížíme si výzdobu chodeb, potkáváme personál ZŠ, kamarády, sourozence, učíme se orientovat v budově ZŠ)
- navštěvujeme některá divadelní představení nebo kulturní programy ZŠ (děti se seznamují s atmosférou, klimatem ZŠ)
- uskutečňujeme společné akce jako např. den dětí, ekologické besedy, děti ze ZŠ si pro MŠ připravují divadelní představení, navštíví nás jako Mikuláš s čerty, zahrají nám vánoční písně a koledy
- předškolní děti navštíví v měsíci lednu první třídu
- paní učitelka budoucích prvňáčků se účastní besedy s psychologkou a rodiči „Školní zralost a připravenost dětí na vstup do první třídy.“
- v měsících dubnu až červnu jezdíme společně na plavecký výcvik

Vzájemnou spoluprací připravujeme a seznamujeme budoucí prvňáčky s prostředím, klimatem, personálem základní školy, abychom napomohli pocitu bezpečí a jistoty, usnadnily dětem přechod z mateřské školy do školy základní.

III ZÁVĚR

„Jdu po ulici a najednou se mé oči zastaví na rozzářených očích Matýska, který na mě mává a jeho úsměv na mě přenáší pocit spokojenosti a štěstí: „*Paní učitelko, já jsem dneska dostal jednotku.*“ Celý udýchaný ke mně přiběhne a vítězoslavně otvírá velkou barevnou aktovku. Z pečlivě zavázaných desek vytahuje a otvírá sešit s jednotkou. Pohladím ho po vlasech a v duchu si uvědomuji, že dva roky před vstupem do základní školy chodil na logopedii, procvičovali jsme správný úchop tužky, grafomotorické cviky, hráli na ozvučný bubínek pro uvolnění zápěstí, posilovali soustředěnost a vytrvalost při dokončení úkolů, učili ho rozlišovat hlásku na začátku slova a možná, že by mě napadla ještě řada cvičení, kdyby se na mě Matěj nepodíval a znovu neřekl: „*Mám jednotku!*“

To, jestli byl Matěj dobře připraven na vstup do první třídy, ukáže delší čas, ale autoři literatury pojednávající o tomto tématu se domnívají, že cílenou přípravou a rozvojem jednotlivých dovedností, kterých děti později budou v první třídě využívat např. k nácviku čtení a psaní, můžeme dítěti pomoci lépe nároky první třídy zvládnout. Tento složitý systém faktorů ovlivňujících přípravu dítěte na vstup do základní školy, at' již uvažujeme o samostatné osobě dítěte a jeho možnostech, schopnostech nebo pojmáme veškeré prostředí v němž dítě vyrůstá, celý proces socializace, musíme podotknout, že kombinací všech těchto faktorů je dítě ovlivňováno, rozvíjí se a připravuje se na zvládnutí požadavků první třídy. Velkou úlohu v této přípravě s hrává i mateřská škola, protože svým osobnostním přístupem, dává možnost rozvíjet individuální potřeby a zájmy dítěte, což umožňuje jeho individuální rozvoj. Obzvláště důležitou úlohu mateřské školy vidíme v oblasti diagnostiky a spolupráce s rodiči na možnosti rozvoje a učení dítěte.

IV. SEZNAM POUŽITÉ A CÍTOVANÉ LITERATURY

Andersonová,J., Fischgrundová,S.,Lobascherová,M. : *Dobrý start do školy*.Portál, Praha 1993

Bruknerová,T.: *Předškolní výchova*. Portál, Praha 1996

Budíková,J., Krušinová,P., Kunclová,P.: *Je vaše dítě připraveno do první třídy?*
Computer Press, Brno 2004

Dvořáková,M.: *Pedagogicko – psychologická diagnostika 1*
Jihočeská univerzita v ČB, Vlastimil Johanus TISKÁRNA

Dvořáková,M.: *Pedagogicko – psychologická diagnostika 2*
Jihočeská univerzita v ČB, Vlastimil Johanus TISKÁRNA

Helus, Z.: *Dítě v osobnostním pojetí*. Portál, Praha 2005

Hoskovcová, S.: *Psychická odolnost předškolního dítěte*. Praha, Grada Publishing a.s. 2006

Kutálková D.: *Jak připravit dítě do 1. třídy*. Grada Publishing a.s., Praha 2005

Lisá, L., Kňourková, M.: *Vývoj dítěte a jeho úskalí*. Avicem, Praha 1987

Mertin,V., Gillernová, I.: *Psychologie pro učitelky MŠ*. Praha, Portál 2003

Stoppardová, M.: *Učte své dítě*. Euromedia Group, Praha 2005

Vágnerová, M.: *Psychologie školního dítěte*. Karolinum, Praha 1997

Zahme,V.: *Co by děti měly znát*. Rebo production CZ, 2005

Zelinková,O.: *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program*
Portál, Praha 2007

Rámcový vzdělávací program pro MŠ – Výzkumný ústav v Praze 2004

Pedagogické hodnocení v pojetí RVP PV – Výzkumný ústav v Praze 2007

Informatorium : 2/2004

V PŘÍLOHOVÁ ČÁST

Seznam příloh

- č. 1 Orientační test školní zralosti – dítě zralé pro školní docházku
- č. 2 Orientační test školní zralosti – dítě nezralé pro školní docházku
- č. 3 Test verbálního myšlení
- č. 4 Test posuzování školní způsobilosti
- č. 5 Zkouška znalostí předškolního dítěte
- č. 6 Dotazník chování předškolního dítěte
- č. 7 Prezentace mateřské školy
- č. 8 Žlabův test laterality
- č. 9 Správné držení tužky
- č. 10 Grafomotorické cviky pro děti 5-6 let
- č. 11 Orientační grafický záznam rozvoje a učení dítěte
- č. 12 Individuální plán pro dítě s OŠD
- č. 13 Myšlenková mapa - škola
- č. 14 Didaktické pomůcky
- č. 15 Rozvoj komunikačních dovedností v průběhu dne v MŠ

Příloha č.1 – dítě zralé pro školní docházku

T-33

TZ Forma A

ORIENTAČNÍ TEST ŠKOLNÍ ZRALOSTI* ORIENTAČNÝ TEST ŠKOLSKEJ ZRELOSTI

Příjmení a jméno dítěte: Priezvisko a meno dieťaťa:		KRISTYNA	
Datum narození: Dátum narodenia:	30.9.2007	Věk: r. m. Vek: r. m.	Datum vyšetření: Dátum vyšetrenia:
Adresa rodičů: Adresa rodičov:			

1. Tady nakresli nějakého pána tak, jak to umíš.

1. Sem nakresli nejakého pána tak, ako to vieš.

© PSYCHODIAGNOSTIKA, spoločnosť s r.o., Bratislava

* Instrukce viz v: Jirásek—Tichá, Psychologická hlediska předškolních prohlídek. SZdN, Praha 1968
Instrukcie pozri v: Jirásek—Tichá, Psychologická hlediska předškolních prohlídek. SZdN, Praha 1968

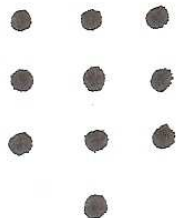
2. Podívej se, tady je něco napsáno. Ty ses ještě psát neučil(a), ale zkus, jestli bys to taky uměl(a). Hezky se dívej, jak je to napsáno a tadyhle vedle na to prázdné místo to tak napiš.

Lev pali.

2. Pozri sa, tu je niečo napísané. Ty si sa ešte neučil(a) písať, ale skús, či by si to tiež vedel(a). Dobře sa pozri, ako je to napísané, a tu vedľa, na to prázdné miesto, to tak napiš.

Lev pali

3. Tady jsou takové puntíky. Žkus to tadyhle vedle nakreslit zrovna tak.

3. Tu sú také bodky. Skús to tu vedľa nakresliť takisto.

Příloha č. 2 – dítě nezralé pro školní docházku

T-33

TZ Forma A

**ORIENTAČNÍ TEST ŠKOLNÍ ZRALOSTI*
ORIENTAČNÝ TEST ŠKOLSKEJ ZRELOSTI**

Příjmení a jméno dítěte: Priezvisko a meno dieťaťa: <i>KAROLINKA</i>		
Datum narození: Dátum narodenia: <i>30. 4. 2002</i>	Věk: r. m. Vek: r. m.	Datum vyšetření: Dátum vyšetrenia:
Adresa rodičů: Adresa rodičov:		

1. Tady nakresli nějakého pána tak, jak to umíš.

1. Sem nakresli nejakého pána tak, ako to vieš.

© PSYCHODIAGNOSTIKA, spoločnosť s r.o., Bratislava

* Instrukce viz v: Jirásek—Tichá, Psychologická hlediska předškolních prohlídek. SZdN, Praha 1968
Inštrukcie pozri v: Jirásek—Tichá, Psychologická hlediska předškolních prohlídek. SZdN, Praha 1968

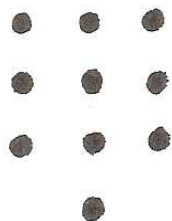
2. Podívej se, tady je něco napsáno. Ty ses ještě psát naučil(a), ale zkus, jestli bys to taky uměl(a). Hezky se dívej, jak je to napsáno a tadyhle vedle na to prázdné místo to tak napiš.

Lev pali.

2. Pozri sa, tu je niečo napísané. Ty si sa ešte naučil(a) písať, ale skús, či by si to tiež vedel(a). Dobro sa pozri, ako je to napísané, a tu vedľa, na to prázdne miesto, to tak napiš.

Lev pali.

3. Tady jsou takové puntíky. Žkus to tadyhle vedle nakreslit zrovna tak.

3. Tu sú také bodky. Skús to tu vedľa nakresliť takisto.

Příloha č. 3

Příloha 3 Test VM

(Orientační test školní zralosti — verbální myšlení)

J. Jirásek

1. Které zvíře je větší — kůň nebo pes?
Kůň = 0, špatná odpověď = -5
2. Ráno snídáme a v poledne...?
Obědváme. Jíme polívku, knedlíky a maso = 0
Svačíme. Večeříme. Spíme a jiné chybné odpovědi = -3
3. Ve dne je světlo, v noci je...?
Tma = 0. Špatná odpověď = -4
4. Obloha je modrá, tráva je...?
Zelená = 0. Špatná odpověď = -4
5. Třešně, hrušky, švestky, jablka... to je?
Ovoce = 1. Špatná odpověď = -1
6. Proč se před příjezdem vlaku zavírají podle trati závory?
Aby se vlak nesrazil s autem. Aby pod vlak nikdo nevběhl, apod. = 0
Špatná odpověď = -1
7. Co je to Praha, Beroun, Plzeň?
Města = 1, nádraží = 0. Špatná odpověď = -1
8. Kolik je hodin? (Ukázat na papírových hodinách: čtvrt na sedm, za pět minut osm, čtvrt na dvanáct a pět minut.)
Dobře určeno = 4, určeno jen čtvrt, celá, čtvrt a hodina správná = 3,
nezná hodiny = 0
9. Malá kráva je telátko, malý pes je..., malá ovce je...?
Štěňátko (štěně), jehňátko (jehně) = 4, jen jeden ze dvou údajů = 0
Špatná odpověď = -1
10. Podobá se pes více kočce nebo slepici? Čím, co mají stejného?
Kočce, mají čtyři nohy, chlupy, ocas, drápy (stačí jedna podobnost) =
= 0, kočce (bez udání znaku podobnosti) = -1, slepici = -3
11. Proč má každé vozidlo brzdu?
2 důvody (brzdit s kopce, zpomalit v zatáčce, zastavit v případě
nebezpečí srážky, vůbec zastavit při ukončení jízdy) = 1, 1 důvod = 0,
špatná odpověď (např. To by nejelo bez brzdy) = -1
12. Čím se sobě podobají kladivo a sekera?
2 společné znaky (jsou ze dřeva a ze železa, mají topůrko, dají se jimi
zatloukat hřebíky, je to nářadí, na zadní straně jsou placaté) = 3
1 podobnost = 2. Špatná odpověď = 0
13. Čím se sobě podobají veverka a kočka?
Určení, že jsou to savci, nebo uvedení 2 společných znaků (mají čtyři

- nohy, ocas, srst-chlupy-kožich, jsou to zvířata, dovedou lézt po stro-
mech) = 3
1 podobnost = 2. Špatná odpověď = 0
14. Čím se liší hřebík a šroub? Podle čeho bys je rozeznal, kdyby tu ležely vedle sebe
na stole?
Šroub má závit (vinty, takovou kroucenou čáru okolo, vroubky) = 3.
Šroub se šroubuje a hřebík se zatlouká. — nebo: Šroub má matku = 2.
Špatná odpověď = 0
15. Kopaná, skok vysoký, tenis, plavání ... to jsou...?
Sporty (tělovýchova) = 3. Hry (cvičení, cviky, tělocvik, závody) = 2.
Špatná odpověď = 0
16. Které znáš dopravní prostředky?
3 pozemní dopravní prostředky a letadlo nebo loď = 4.
Jen 3 pozemní dopravní prostředky nebo úplný výčet (i s letadlem
nebo lodí), ale teprve po vysvětlení „Dopravní prostředek je to, čím
se někam dopravujeme“ = 2. Špatná odpověď = 0
17. Čím se liší starý člověk od mladého? Jaký je mezi nimi rozdíl?
3 znaky (šedivé nebo žádné vlasy, vrásky, nemůže už tak pracovat,
špatně vidí, špatně slyší, je častěji nemocný, dříve umře než mladý) = 4.
1 nebo 2 rozdíly = 2. Špatná odpověď (Má hůl. Kouří.) = 0
18. Proč lidé pěstují (provozují) sporty?
2 důvody (Aby byli zdraví-otužilí-silní, aby byli pohyblivější, aby měli
rovné tělo, aby nebyli tlustí, dělají to pro zábavu, chtějí dosáhnout
rekordu-zvítězit aj.) = 4
1 důvod = 2. Špatná odpověď (Aby něco uměli. To se vsadí a vyhrajou
se peníze) = 0
19. Proč je to nemravné (nesprávné, špatné), když se někdo vyhýbá práci?
Ostatní se na něho musí dřít (nebo jiné vyjádření toho, že je tím
poškozen i někdo jiný) = 5
Je líný — nebo: Málo vydělá a nemůže si nic koupit = 2.
Špatná odpověď = 0
20. Proč se musí nalepit na dopis známka?
Platí se tím za doručení (dopravu) toho dopisu = 5
Ten druhý by musel zaplatit pokutu = 2. Špatná odpověď = 0

Výsledek v testu je součet bodů (+ a -) dosažených v jednotlivých otázkách.

Klasifikace výsledků:

- 1 +24 a lepší
2 +14 až +23
3 0 až +13
4 -1 až -10
5 -11 a horší

Příloha č. 4

T - 158/čes.

TZ

Posuzování školní způsobilosti - pozorovací schéma

Schéma zachycuje údaje získané pozorováním 5-6 letých dětí. Nejprve se důkladně seznámíme s příručkou a následujícím schématem. Děti pozorujeme v každodenních činnostech v mateřské škole, posuzované dítě mimoto požádáme o splnění tří úkolů. Hodnocení provádíme pomocí jednoduchého bodovacího systému /rozpětí 1-3 body v každé ze 16 oblastí/. Jednotlivé stupně jsou jasně odlišené. Schéma vyplňujeme tak, že v každé oblasti zakroužkujeme bod, který nejlépe charakterizuje posuzované dítě. Body můžeme také přímo zapisovat do Pomocného záznamového archu. Příslušné body pak sečteme podle instrukcí na str.4 a srovnáme je s normami /viz Příručka str.8/.

Jméno.....Věk.....r.mēs. Datum.....

OBLAST A JEJÍ HODNOCENÍ

Body

I. Řeč - výslovnost

1. Porucha výslovnosti - nedokáže např. vyslovit některé hlásky /r, ř, s, k nebo koktá 1
2. Občas nezřetelně artikuluje /mumlá/ nebo zadržuje v řeči, případně se občas zakoktává 2
3. Jasně, zřetelně vyslovuje všechny hlásky, mluví plynule 3

II. Řeč - komunikace

1. Je málomluvné, odpovídá většinou jednoslovně /Ano - ne/, nevyhledává řečový kontakt 1
2. Odpovídá po chvíli /případně polohlasně/, vyhýbá se rozhovoru s dospělými, s dětmi však běžně mluví 2
3. Přiměřeně a živě komunikuje s dětmi i dospělými 3

III. Řeč - reprodukce obsahu

Úkol: Požádáme dítě, aby nám vyprávělo obsah pohádky.

1. Nedovede říct, o čem pohádka byla, uvede nanejvýš zcela bezvýznamný detail 1
2. Dokáže uvést námět nebo nějakou část z přečtené pohádky /zejména když mu pomůžeme otázkou/ 2
3. Dokáže vyprávět podstatné části obsahu pohádky 3

IV. Řeč - vyjadřovací schopnosti

1. Velmi těžkopádně se vyjadřuje a při mluvení dělá četné gramatické chyby, jeho čeština je primitivní 1
2. Vyjadřuje se pomalu a málo pohotově, má poměrně chudý slovník, nemluví správně česky 2
3. Pohotově a správně vyjadřování, má dobrou slovní zásobu, přiměřeně stylizuje věty 3

V. Činnost a hra - vztah k nim a zájem o ně

1. O většinu hrových činností neprojevuje spontánní zájem, nesetrvá u nich, je třeba ho pro ně získávat 1
2. Do hry se zapojuje až na vyzvání, pak už v ní vytrvá, obtížně přechází k jiné činnosti 2
3. Sám se zapojuje do her a dokáže pro ně získat i jiné děti 3

VI. Činnost a hra - osvojování nové činnosti a hry

1. Dítě je třeba opakovaně seznamovat s pravidly nové hry, a přesto mu hra nebo činnost nejdou 1
2. Novou činnost a pravidla hry se naučí po několikerém vysvětlení nebo ukázce 2
3. Novou činnost a hru si osvojí velmi rychle, brzy pochopí pravidla a počíná si bezchybně /případně radí i druhým dětem/ 3

VII. Motorika - ovládání pohybové aktivity

1. Je neposedný, vrtí se na židli, neustále pohybuje rukama i nohama, stále se rozhlíží kolem sebe nebo je naopak výrazně pasivní 1
2. Občas vyskočí z místa, upozorňuje na sebe, často střídá pohybové činnosti, nedovede se ukáznit 2
3. Jeho pohybová aktivita je přiměřená, má výdrž a ovládá se 3

VIII. Motorika - zručnost, obratnost

1. Pohybové úkony mu trvají nepřiměřeně dlouho /nejsou-li naučené /, je neohrabané a těžkopádné 1
2. Pohybově je méně zdatné někdy si počíná neobratně /např. při cvičení/ 2
3. Je pohybově obratné, počíná si zručně 3

IX. Motorika - při grafickém projevu

Úkol: Dítě obkreslí psané: O,m,l,j a nakreslí

1. Nesprávně drží tužku /v dlani/ - špatný sklon, přerušované tahy, zcela neusměrněný pohyb tužky 1
2. Drží tužku v prstech, dost tlačí a nedokonale usměrňuje pohyb tužky 2
3. Správně drží tužku, zručně a přiměřeně s ní zachází 3

X. Úroveň grafického projevu /podle úkolu IX/

1. Nenakreslí požadované tvary, čmárá si nebo výrazně deformuje tvar písmen a obrázku 1
2. Písmena i obrázek obkreslí poněkud nepřesně 2
3. Reprodukuje správně tvary písmen a obrázku 3

XI. Sociabilita - běžné projevy

1. Je samotář, nezajímá se o druhé děti, nebo je bezdůvodně ruší, kazí jim hru 1
2. S ostatními dětmi nenavazuje kontakt spontánně, pouze na vyzvání, občas ruší ostatní děti při hře i činnosti 2
3. Je sociálně aktivní, navazuje kontakty, spolupracuje s ostatními dětmi, umí se i podřídít 3

XII. Sociabilita - vyvolané chování

Úkol: Učitelce "náhodou" upadne tužka a "netrefí" se do odpadkového koše /kouskem papíru/.

1. Nereaguje, nezvedne tužku a papír ani na vyzvání 1
2. Uposlechne na výzvu a podá jeden nebo oba předměty 2
3. Zvedne a podá tužku, papír hodí do koše sám nebo jen na naznačenou výzvu /"Podej mi to prosím tě."/ 3

XIII. Základní prvky sebeobsluhy

1. Neumí se samo obléknout nebo obout, je nutno mu přitom pomáhat, má těžkosti se sebeobsluhou při jídle /je třeba ho občas krmit/ 1
2. Umí se sám obléknout a obout, je třeba mu zavázat tkaničku nebo zapnout knoflík, jí pouze lžící 2
3. Samostatně se obléká i jí, používá příbor, šikovně zachází se lžičkou i vidličkou 3

XIV. Celkový dojem o emocionalitě

1. Je ustrašené a plačlivé, na odebrání hračky, na odloučení od rodičů a pod. reaguje pláčem 1

2. Je citově labilnější až přecitlivělý, /všechno se ho snadno dotkne/, nesmělé, ostýchavý, ztrémovaný 2
3. Chová se spontánně, beze strachu, pláče a nervozity 3
- XV. Celkový dojem o chování
1. Je závislé, nesamostatné, pasivní, nelze je usměrnit, vyvolává konflikty, je vzdorovitý, hravý 1
2. Je hravý a mívá výkyvy v poslušnosti, případně se obtížněji přizpůsobuje a občas je vzdorovitý 2
3. Dobře spolupracuje, je přiměřeně disciplinovaný bez výkyvů v chování 3
- XVI. Míra úspěšnosti při plnění výchovného programu
- Hodnotíme úspěšnost při plnění výchovného programu mateřské školy pomocí třístupňové klasifikace v obráceném pořadí než dosud /"jedničkář" -3 body, "dvojkař"- 2 body, "trojkař"- 1 bod/.
1. Málo úspěšné, vyžaduje značnou individuální péči, docvičování, přesto selhává / v matematických představách a pod./ 1
2. Program plní přiměřeně, vyskytují se mírné obtíže v některých výchovných činnostech, občas hůře chápe 2
3. Úkoly programu plní velmi dobře, rychle chápe, pohotově si osvojuje 3

Další charakteristiky /celkový dojem o dítěti, jeho nadání, vytrvalosti a zájmech, jak získává vědomosti, v čem vyniká, v čem zaostává a pod./:

Kvantitativní hodnocení

Řeč /součet bodů v oblasti I, II, III, IV/
 Motorika a grafický projev /součet bodů v oblasti VII, VIII, IX, X/
 Hra a sociabilita /součet bodů v oblasti V, VI, XI, XII/

Celkový součet bodů ze 16 oblastí
 Stupeň - "známka" -----

Slovní hodnocení :

Zvláštní pozornost je třeba věnovat :

_____ podpis

Příloha č. 5

T-138/čes.

T e s t o v ý s e š i t

Zkouška znalostí předškolních dětí

Správná odpověď, t.j. každé plus (+), znamená jeden bod. Nesprávnou odpověď skórujeme mínus (-). Součet bodů ze všech deseti oddílů dává konečný bodový výsledek zkoušky.

Otázky jsou kladeny tak, aby odpověď byla pokud možno jednoznačná. Jestliže si dítě nemůže vzpomenout na správný výraz, ale dovede to, co má na mysli a co je správnou odpovědí, vyjádřit opisem nebo jinak naznačit, skórujeme jako plus. Jakoukoliv nesprávnou odpověď hodnotíme mínus - dítě neopravujeme, nesnažíme se přivést je k správnému řešení, "nenapovídáme" mu atd.

Jméno dítěte: Dat. nar.:

Věk: Dat.vyš.:

Zkoušku uvedeme asi takto: "Budeme si říkat takové zajímavé věci ze života. Já se budu ptát - a ty mi vždycky řekneš, co o tom víš nebo na co si vzpomeneš".

Na to dáme první otázku, která ještě nepatří do zkoušky a kterou ovšem nehodnotíme: "Napřed mi řekni, jak se ty jmenuješ křestním jménem." (Říká-li dítě své příjmení, upozorníme je, že chceme znát "křestní jméno" - jako třeba Milan, Pavel, Dana apod.).

Pak už plynule navážeme první otázkou zkoušky.

Zkouška znalostí

I. Společenské zařazení

1. A jak se jmenuje křestním jménem tvoje maminka? (nemá-li dítě maminku, tedy tatínek, nebo ten u koho dítě bydlí).
 2. Jaké barvy má naše vlajka?
 3. Které je největší město u nás - v naší republice?
 4. Jak se jmenuje náš pan prezident?
-

Celkem budů:

II. Počet

1. Kolik kol má trojkolka?
 2. Kolik prstů je na jedné ruce?
 3. A kolik je jich na obou rukou?
 4. Kolik dnů je v týdnu (od neděle do neděle)
-

Celkem budů:

III. Čas

1. Který den přijde po neděli?
 2. Který den přijde po sobotě?
 3. V které roční době jsou vánoce? (neví-li dítě, co jsou čtyři roční období, vyjmenujeme mu je v tomto pořadí: podzim, zima, jaro, léto).
 4. Kolik je hodin v poledne?
-

Celkem bodů:

IV. Hry a sport

1. Co potřebujeme, když chceme šít na panenku? (stačí, když dítě vyjmenuje: jehlu a nit).
 2. Co si vezmou děti na nohy, když chtějí hrát na ledě hokej?
 3. Jak se jmenuje při kopané ten, kdo hlídá, aby nedostali gól?
 4. Jak se jmenuje to, co vystřelujeme lukem?
-

Celkem budů:

V. Pohádky

1. Jak se jmenovali ti tři v pohádce? Jeden byl Dlouhý, druhý Široký a ten třetí? ...
 2. U koho žil Smolíček Pacholíček?
 3. Jak se jmenují ty dvě loutky? Jeden je Hurvínek a ta druhá? ...
 4. Když začíná divadlo, co se musí rozhrnout nebo vytáhnout, abychom viděli na jeviště?
-

Celkem bodů:

VI. Zvířata

1. Proč lidé chovají včely?
 2. Které zvíře nám dává vlnu?
 3. Jak se říká tomu, co má jelen na hlavě? (Správná odpověď je "parohy")
 4. Čím se živí pavouci? (Co žerou, co chytají?)
-

Celkem bodů:

VII. Rostliny

1. Co se musí zasít do země, aby nám vyrostly květiny?
 2. Jak se jmenuje ta část stromu, která roste pod zemí?
 3. Jak se jmenují ty houby, kterými bychom se mohli otrávit?
 4. Která rostlina nás může popálit?
-

Celkem bodů:

VIII. Domácnost

1. Když oloupeme vajíčko, tak ve vnitřku je bílek - a co ještě?
 2. Z čeho se dělají knedlíky? (Ve výčtu nesmí chybět "mouka" nebo "brambory" - může chybět mléko, voda, tuk a pod.)
 3. Co potřebuje maminka nebo babička, když plete svetr? ("Vlnu a jehlice" či jinak vyjádřeno, že potřebuje materiál a nástroj.)
 4. Co dáváme žrát králíkům? (trávu - nebo cokoli jiného, co se skutečně králíkům dává.)
-

Celkem bodů:

IX. Nástroje

1. Na co potřebujeme kosu?
2. Dřevo se řeže pilou - a čím se štípe?
3. Čím se tatínek holí, aby neměl vousy? (Čím se muži holí?) (břitva, žiletka, strojek, elektrický strojek aj.)
4. Čím chytají rybáři ryby? (na udici, do sítě apod.)

Celkem bodů:

X. Zaměstnání

1. Ke komu si chodíme dát ostříhat vlasy?
2. Kdo nosí dopisy do domu?
3. A kde se kupují cigarety? (U venkovských dětí se připouští "v krámě", "samoobsluže")
4. Jak to musíme udělat, když chceme poslat peníze někomu, kdo bydlí hodně daleko - v nějakém jiném městě (jiné vesnici), kam mu to nemůžeme denést. (Správná odpověď vyjadřuje, že se na tom nějak účastní pošta - ale připouští se i "pošleme je složenkou" nebo jiné obdobné vyjádření.)

Celkem bodů:

Celkový skóre ze všech 10 oddílů:

..... bodů

Vyšetřil:
podpis

Dotazník chování předškolních dětí

Jacqueline McGuire a Naomi Richman

Údaje o dítěti

Jméno dítě <input type="text"/>		Datum nástupu <input type="text"/>	
Chlapec ☐	Dívka ☐	Zaškrtněte 1 rámeček	
Datum narození <input type="text"/>		Počet dnů nebo hodin týdně pobytu v zařízení <input type="text"/>	
Věk dítěte <input type="text"/> roků <input type="text"/> měsíců		Dotazník vyplnil <input type="text"/>	
Předškolní zařízení <input type="text"/> <input type="text"/>		Funkce <input type="text"/>	
		Datum <input type="text"/>	
		Jak dlouho dítě znáte? <input type="text"/>	
Prosím, obraťte na další stranu, kde je dotazník			

Vyplňte po vyhodnocení dotazníku!

Celkové DCHP skóre <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
Instrukce pro interpretaci DCHP skóre jsou uvedeny na str. 13 příručky	
Je celkové DCHP skóre na nebo nad kritickou hodnotou 12 bodů?	
Ano ☐ Ne ☐ Zaškrtněte 1 rámeček	
Komentář ke skladbě skóre <input type="text"/>	

Navrhované opatření	<input type="text"/>
<input type="text"/>	
<input type="text"/>	
<input type="text"/>	

Pokroky dítěte od zahájení šetření:

Datum

Podpis

		Součet			Součet
11	Často si hraje s ostatními dětmi, je velmi sociabilní.	☐			
	Občas neochotný hrát si s jinými dětmi, ale dokáže se zapojit.	☐			
	Jen výjimečně nebo nikdy si nehraje s jinými dětmi, má tendenci je ignorovat.	☐	☐		
12	Velmi často fňuká, stěžuje si a nařiká.	☐			
	Občas fňuká, stěžuje si a nařiká, ale ne denně.	☐			
	Jen zřídka nebo téměř nikdy nenařiká, nefňuká a nestěžuje si.	☐	☐		
13	Značně přecitlivělý(á), lehko se nechá vyvést z rovnováhy (když např. spadne, do něčeho narazí, změní prostředí nebo si zašpiní ruku).	☐			
	Někdy je značně vyveden(a) z rovnováhy kvůli maličkostem.	☐			
	Není přecitlivělý(á) těžko se vyvede z rovnováhy.	☐	☐		
14	Jen výjimečně se pere, kope nebo bije ostatní děti.	☐			
	Občas se pere, kope nebo bije ostatní děti.	☐			
	Často (nejméně jednou za den) se pere, kope nebo bije ostatní děti, aniž byl vyprovokován.	☐	☐		
15	Hodně času stráví tím, že hledí do prázdna nebo bezcílně bloumá.	☐			
	Občas hledí do prázdna nebo bezcílně bloumá.	☐			
	Často se něčím zabaví, jen výjimečně hledí do prázdna nebo bezcílně bloumá.	☐	☐		
16	Často vyrušuje děti ve hře nebo v práci (kazí hru, rozkazuje ostatním).	☐			
	Občas vyrušuje děti ve hře nebo v práci.	☐			
	Velmi zřídka ve hře, malování nebo jiném zaměstnání.	☐	☐		
17	Jen zřídka plače nebo vypadá nešťastně (když má hlad, hněvá se nebo je nemocný).	☐			
	Někdy se trápí delší dobu.	☐			
	Často se trápí většinu dnů nebo dlouhá období.	☐	☐		
18	Často se posmívá nebo provokuje ostatní děti.	☐			
	Občas se posmívá nebo provokuje ostatní děti.	☐			
	Zřídka se posmívá nebo provokuje ostatní děti.	☐	☐		
19	Citově má velký odstup od učitelů.	☐			
	Citově má velký odstup od učitelů, ale reaguje pozitivně na jednoho dospělého.	☐			
	Citově reaguje na všechny učitele.	☐	☐		
20	Jen výjimečně ničí hračky nebo zařízení.	☐			
	Příležitostná destruktivita (např. házení, třískání a bouchání do věcí).	☐			
	Častá úmyselná destruktivnost.	☐	☐		
21	Značná ustrašenost, projevuje výrazné reakce strachu.	☐			
	Mírná ustrašenost, jeden nebo dva příznaky strachu.	☐			
	Jen výjimečně se bojí a to velmi mírně.	☐	☐		
22	<i>Prosím zhodnoťte výskyt každého z uvedených návyků:</i>				
	0 nikdy				
	1 občasně krátkodobý výskyt				
	2 vyskytuje se často				
	Kolíbání se na místě	☐			
	Cumlání si prstů	☐			
	Pití z láhve	☐			
	Masturbace	☐			
	Cumlání si vlasů	☐			
	Bouchání hlavou	☐			
	Jiné	☐			
					Součet na stránku
				☐	☐

Zabývali jste se chováním dítěte?

Ne

Možná

Ano

Zaškrtnete 1 rámeček

Prosím popište jak:

Další poznámky které by ste chteli uvést:

DCHP může být skórován s použitím zvláštního skórovacích šablon. Viz. strana 12 v příručce.

Příloha č. 7

Prezentace výchovně vzdělávací činnosti naší mateřské školy.

MOTTO: „Děti, hra a příroda,
štěstí, radost, pohoda.“

Naše cíle:

- aby se děti u nás cítily dobře, bezpečně, chodily do naší mateřské školy rády a s úsměvem, našly si nové kamarády a naučily se spolupracovat, žít společně
- abychom úzce spolupracovali s rodiči, společnými silami naplňovali výchovně vzdělávací cíle i životní hodnoty, podporovali zdravý životní styl, vytvořili prostředí vzájemné spolupráce, důvěry a otevřenosti
- abychom rozvíjeli celou osobnost dítěte, uplatňovali osobnostní přístup a respektovali individualitu každé osobnosti

Prostředky k naplnění těchto cílů:

- respektujeme vývojové, kognitivní, sociální a emocionální potřeby dětí
- respektujeme individualitu každého dítěte
- výchovně vzdělávací aktivity připravujeme tak, aby uspokojovaly a naplňovaly přiměřeným způsobem potřeby dětí
- preferujeme metody prožitkového a u starších dětí kooperativního učení
- podporujeme radost dětí z poznávání nových věcí, podporujeme zvědavost, potřebu objevovat, experimentovat,
- snažíme se o vyváženost spontánních a řízených aktivit
- didaktický styl vzdělávání zakládáme na principu vzdělávací nabídky, na individuální volbě a aktivní účasti dítěte
- uplatňujeme integrovaný přístup ve vzdělávání

Myšlenky, které nám mají stále co říct:

„Vzdělávání je pro děti činností přirozenou a pro pedagoga činností cílevědomou.“

„Jádro vzdělávání neleží v řízených činnostech, ale ve všem, co dítě v mateřské škole prožívá.“

„Hlavními prostředky vzdělávání jsou činnosti a vzory.“

„Děti si odnášejí kompetence – ne splněné úkoly.“

„Ve středu zájmu je vždy dítě, jeho potřeby, zájmy a prožitky.“

Co nabízí naše MŠ.

- příjemné prostředí
- předškolní vzdělávání rozvíjející celou osobnost dítěte
- kvalifikovaný personál s dlouholetou praxí
- celodenní stravování a pitný režim
- pestré výchovně vzdělávací činnosti
- každodenní pobyt dětí venku (do -10°C)
- kulturní programy v MŠ – 10 x ročně divadelní představení
- účast na akcích pořádaných obcí i ostatními partnery MŠ
- předškolní třída chodí 1 x týdně cvičit do tělocvičny ZŠ
- předškoláci – 2x ročně návštěva dopravního hřiště ve Strakonících
- exkurze – knihovna, hasiči, chovatelský pavilon - Podskalí
- výlety – školní výlet, sobotní výlet rodičů s dětmi
- plavecký výcvik dětí ve Strakonících
- mikulášská nadílka pro děti
- vánoční besídka pro rodiče
- besídka pro maminky
- dětský karneval
- oslavy narozenin dětí – narozeninové sluníčko, přání kamarádů, dáreček
- celoroční výstava výtvarných a ostatních prací ve výloze lékárny
- účast ve výtvarných soutěžích
- akce rodičů s dětmi – tvořivé dílny
- logopedická péče – pro všechny děti jsou denně zařazeny do výchovně – vzdělávací nabídky logopedické chvilky, individuální logopedická péče
- aktivity rozvíjející zájmy a nadání dětí
výuka hry na flétnu: „ Zdravé písčání.“
hudebně – pohybové činnosti: „Zpíváme si pro radost.“
výtvarné činnosti: „ Veselé malování.“
- integrovaný doplňující program ekologické a enviromentální výchovy: „Putování se sluníčkem.“
- ekologické výchovné příležitosti – třídění odpadu

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM

Název programu:

„Jen si, děti, všimněte, co je krásy na světě.“

Vzdělávací obsah programu je rozpracován do šesti integrovaných bloků.

Každý blok obsahuje cíle a záměry, stručnou charakteristiku vzdělávací nabídky a činnosti, jimiž chceme naplňovat stanovené cíle a cíle rozvoje dítěte v jednotlivých kompetencích.

Náš ŠVP obsahuje tyto integrované tématické bloky:

1. Kluci, holky z naší školky.

2. Barevný podzim.

3. Radujme se, veselme se.

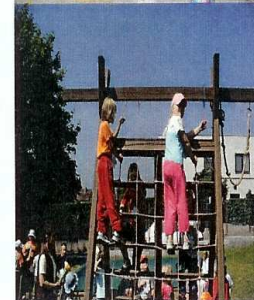
4. Paní zima jede.

5. Jaro je tu děti.

6. Léto pod slunečníkem.

DOPLŇKOVÉ INTEGROVANÉ PROGRAMY V MŠ

1. Logopedická prevence v MŠ – „Mele, mele, mlýnek pusu, kdo chce, ať to s námi zkusí.“

2. Seznamování dětí s přírodou – „Putování se sluníčkem.“

3. Zdravotně preventivní programy – „Zdravé zoubky.“
„Plavecký výcvik.“

4. Enviromentální výchova – „Podívej se kolem sebe.“

ZÁJMOVÉ AKTIVITY DĚTÍ V MŠ

1. Hudebně – pohybové činnosti - „Zpíváme si pro radost.“
2. Výtvarné činnosti - „Veselé malování.“
3. Výuka hry na flétnu, zdravé dýchání - „Zdravé pískání.“

Příloha č.8

Žlabova zkouška laterality (velká) - poradenské prostředí,
vzniká výpočtem koeficientu pravorukosti

Autoři: Z. Matějčík, Z. Žlab

Popis testu: Zkouška je zaměřena na hodnocení laterality horních a dolních končetin, očí a uší. Testový materiál tvoří záznamový arch a krabice různých pomůcek. Tvoří ji 12 úkolů pro horní končetiny, které jsou voleny tak, aby nepodléhaly nácviku a čtyři úkoly pro dolní končetiny. Na smyslové orgány je zaměřena zkouška laterality ucha a oka.

Administrace: Vyšetřované dítě má potřebné pomůcky ve stejném dosahu pro obě ruce, aby nebylo tímto způsobem stimulováno k preferenčnímu použití jedné končetiny. Test je uveden jako hrová situace, každý úkol má specifickou instrukci, kterou je třeba dodržovat, není časově limitován.

Hodnocení a interpretace: Souhrn získaných výsledků, tj. posouzení pravostranné či levostranné dominance, slouží jako základ pro výpočet koeficientu pravorukosti. Další variantou souhrnného hodnocení je určení typu laterality. Tento výpočet vyjadřuje vztah mezi funkční dominancí ruky a oka.

Zkouška laterality ruky:

1. Korálky do lahvičky.	
2. Zasouvání kolíčků.	P + 1/2A
3. Klíč do zámku.	PQ = ----- .100
4. Míček do krabičky (hod na cíl)	N
5. Stlač mi ruce k zemi.	
6. Pláčni mě do ruky.	P = počet zkoušek provedených PHK
7. Sáhni si na ucho, na nos.	A = počet zkoušek - střídavě PHK, LHK
8. Jak vysoko dosáhneš?	nebo oběma rukama současně
9. Mnutí (překřížení) rukou.	N = počet všech užitých zkoušek
10. Tleskání.	
11. „Strouhání“ mrkvičky.	PHK = pravá horní končetina
12. Prst do trubky.	LHK = levá horní končetina

Zkouška laterality oka:

1. Monoskop (papírový kornout).
2. Průhled kukátkem.
3. Jak zamíříš na cíl.

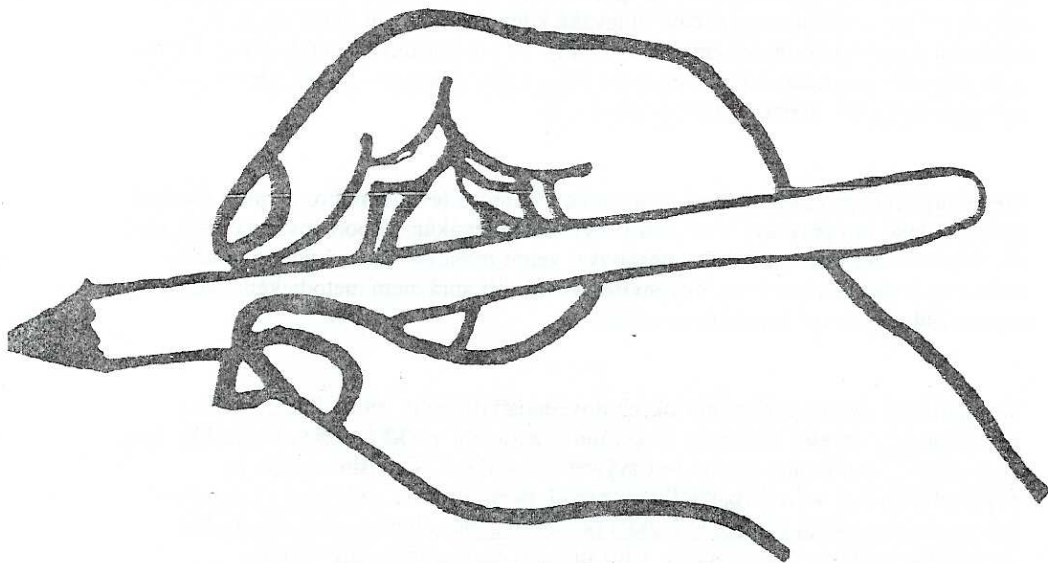
Zkouška laterality nohy:

1. Skákání po jedné noze (která 1. začne).
2. Lézt na židli.
3. Strkání kostičky nohou po čáře.

Příloha č. 9

Správné držení tužky.

Dítě drží psací náčiní lehce. To si můžeme ověřit tak, že mu vytahujeme tužku směrem vzhůru. Pokud se to podaří, je držení správné. Tužku dítě drží dva až tři cm nad hrotem, její horní konec směřuje k pravému (u leváků k levému) rameni. Papír si praváci naklánějí pravým horním rohem doleva (leváci levým horním rohem doprava). Druhá ruka při grafomotorických činnostech přidržuje papír a posouvá jej tak, aby místo, kam dítě píše, bylo stejně vzdáleno od jeho očí.

Příloha č. 10

cvičení **GRAFOMOTORIKA**

točí se kola švestky motáme klubičko

mašle zavři klubička do krabic ryby

květ včela lítá mrak duha

vineme provázky slunce

drát udržení na lince hůlky

krasobruslení skákal pes přes oves

skáčeme přes kameu oběma rukama

The image displays a series of hand-drawn exercises for graphomotorics, organized into rows. Each exercise is accompanied by a label in Czech. The exercises include: 1. 'točí se kola' (spinning wheels) showing two circles with arrows indicating rotation. 2. 'švestky' (leaves) showing three curved lines. 3. 'motáme klubičko' (knitting a ball) showing three concentric circles of decreasing size. 4. 'mašle' (butterflies) showing two simple butterfly shapes. 5. 'zavři klubička do krabic' (knitting balls into boxes) showing three squares with spiral patterns inside. 6. 'ryby' (fish) showing two simple fish shapes. 7. 'květ' (flower) showing a multi-petaled flower. 8. 'včela lítá' (flying bee) showing a bee with a circular body and wings. 9. 'mrak' (cloud) showing a cloud with rain falling from it. 10. 'duha' (rainbow) showing a simple rainbow arch. 11. 'vineme' (weaving) showing two vertical lines with small loops between them. 12. 'provázky' (ropes) showing two horizontal lines with small loops between them. 13. 'slunce' (sun) showing a semi-circle with rays. 14. 'drát' (wire) showing a horizontal line with small loops above it. 15. 'udržení na lince' (balance on a line) showing a vertical line with a series of loops crossing it. 16. 'hůlky' (sticks) showing two horizontal lines with small loops between them. 17. 'krasobruslení' (figure skating) showing two complex, interlocking loop patterns. 18. 'skákal pes přes oves' (a dog jumping over hay) showing a series of arches with small circles at the base. 19. 'skáčeme přes kameu' (jumping over a stone) showing a series of arches with small circles at the base. 20. 'oběma rukama' (with both hands) showing two simple, curved lines.

eeeeee

eeeeee

eeeeee

ffffff

ffffff

smyčky

||| : : :
||| : : :
||| : : :

řidký plot

||| : : :
||| : : :
||| : : :

hustší

|||||

hodně hustý
bez teček

JEDNÍM TAHEM:

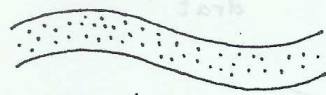
zajíc

ježek

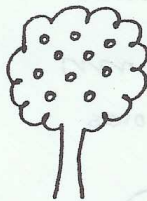
kuře zobe

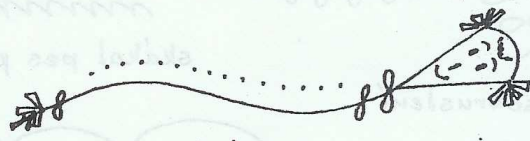
kamínky

ovečka

jablka

drak

mmmm

píla má zuby

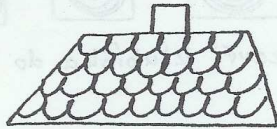
hrboly

vlny

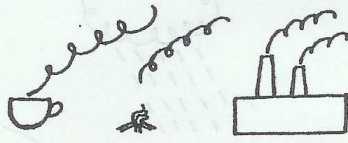
králík

tašky na střeše

kolečka

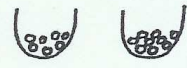
kouř

ohní

kominý

obálky

důlky pro kuličky

ptáček skáče

naše kotě
zamotalo nitě

Příloha č. 11

Orientační grafický záznam rozvoje a učení dítěte v posledním roce předškol. vzdělávání

Jméno dítěte: DAVEČEKškolní rok:

Datum narození:třídní uč.....

Datum záznamů: 20.10.2007 10.3.2008

Přehled o individuálním rozvoji a učení dítěte:

	1	2	3	4	Poznámka
Celková pohybová koordinace	1	2	3		
Koordinace ruky a oka, manipulace	1	2	3		láhralite: P
Sebeobslužné dovednosti	1	2	3		
Držení tužky	1	2	3		Maří,
Orientace v tělním schématu	1	2	3		
Slovní zásoba	1	2	3		
Gramatická správnost řeči	1	2	3	4	
Výslovnost	1				logoped. péče
Úroveň verbální komunikace	1	2			
Tvořivost, vynalézavost, fantazie	1	2	3		
Pozornost, soustředění	1	2	3		
Paměť a učení	1	2			
Řešení problémů	1	2	3		
Matematické pojmy, početní operace, číselné představ.	1	2			
Orientace v prostoru a čase	1	2	3		
Grafomotorika	1	2	3		
Kresba	1	2			
Kresba lidské postavy	1	2			
Vůle, vytrvalost	1	2	3		
Citová samostatnost, emoční stabilita	1	2	3	4	
Práce dle instrukcí, plnění zadaných úkolů	1	2			
Navazování kontaktů s dětmi	1	2	3		
Navazování kontaktů s dospělými	1	2	3	4	
Zařazení do skupiny dětí	1	2	3		
Zapojení do společ. aktivit, sociabilita a spolupráce	1	2	3		

Stupnice pro hodnocení v jednotlivých způsobilostech:

- 1 – dosud nezvládá (má vážnější obtíže)
- 2 – zvládá s vynaložením maximálního úsilí
- 3 – přetrvávají problémy (občasné, dílčí)
- 4 – zvládá spolehlivě, bezpečně

Příloha č. 12

4.4 Ukázka individuálního plánu dítěte s odkladem školní docházky.

Jméno:
Datum narození: 15. 06. 2001
Školní rok: 2007/8
Plán individuálního rozvoje dítěte v jednotlivých oblastech:
Dítě a jeho tělo:
1. Působení na dítě v MŠ: - zlepšovat samostatnost při sebeobsluze, zapínání knoflíků, zipu, vázání tkaničky - rozvoj pohybových schopností – koordinace – plynulé pohyby, rovnováha - rozvoj užívání všech smyslů – zaměřit se na sluchové vnímání
2. Doporučení rodičům: - každodenní pohybové vyžití dítěte - jednotná spolupráce s MŠ v oblasti sebeobsluhy
Dítě a jeho psychika:
1. Působení na dítě v MŠ: - rozvoj řečových schopností – 1x týdně ind. log. péče v MŠ, 1x týdně – spec. logoped - využívat všechny prostory k ind. rozvoji řečových dovedností – důvod OŠD - posilovat sebevědomí dítěte, pomoci mu řešit konfliktní situace, v nichž je díky velmi slabým řečovým dovednostem znevýhodněn - umožnit dítěti prožívat radost s malých úspěchů
2. Doporučení rodičům: - pravidelná návštěva logopedky, pravidelná denní cvičení, - klidné jednání, povzbuzení, pochvala
Dítě a ten druhý:
1. Působení na dítě v MŠ: - zapojovat dítě do kolektivních činností, posilovat jeho postavení v kolektivu - přirozeně a bez zábrán komunikovat s dětmi i dospělými v MŠ - uplatňovat své individuální potřeby, umět si říct
2. Doporučení rodičům: - povzbuzovat přátelské vztahy, podporovat pobyt dítěte mezi dětmi - vnímat co si dítě přeje a vycházet mu vstříc
Dítě a společnost:
1. Působení na dítě v MŠ: - rozvíjet schopnost žít v kolektivu dětí, spolupracovat, spolupodílet se na činnostech - podporovat a rozvíjet aktivitu dítěte - rozvíjet dovednost domluvit se s ostatními
2. Doporučení rodičům: - pokusit se domluvat se s dítětem, dát mu možnost říct svůj názor, využívat možnosti volby
Dítě a svět:
1. Působení na dítě v MŠ: - rozvíjet schopnost rychle se přizpůsobit změněným podmínkám
2. Doporučení rodičům: - zvyšovat sebejistotu dítěte – přirozené pozorování prostředí a života, ve kterém dítě žije - pravidla, pravidelný rytmus,

Příloha č. 13

Myšlenková mapa – Škola - Vojtík 6,1 roku

Myšlenková mapa – Verunka – 5,3 roku

Příloha č. 14

Rozvíjení hrubé motoriky:

houpačka, labyrinty – rovnováha, koordinace pohybů, tělové schéma

Rozvíjení jemné motoriky:

provlékačská deska

dřevěný fotbal

Rozvíjení jemné motoriky a logického myšlení:

kuličkový labyrint

kuličková mozaika

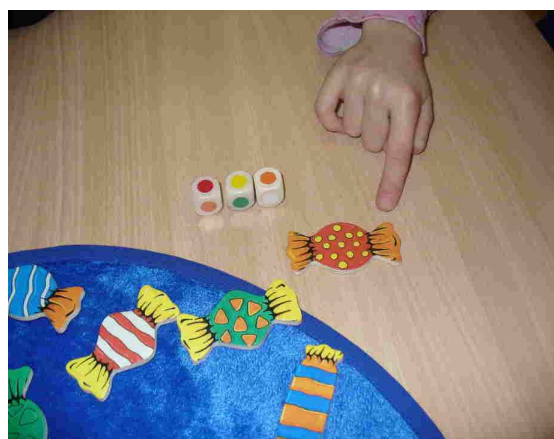

chytání rybiček

hledání cestiček

didaktická hra – „Bombóny“ – logické myšlení, barvy, počet

rozdvíjení logického myšlení

Pracovní sešit pro předškoláky – „Bruník“

Počítačový program – „Učíme se hrou.“

didaktická hra – „Sklízíme jablíčka“

jemná motorika, log. myšlení – „Hravý provázek“

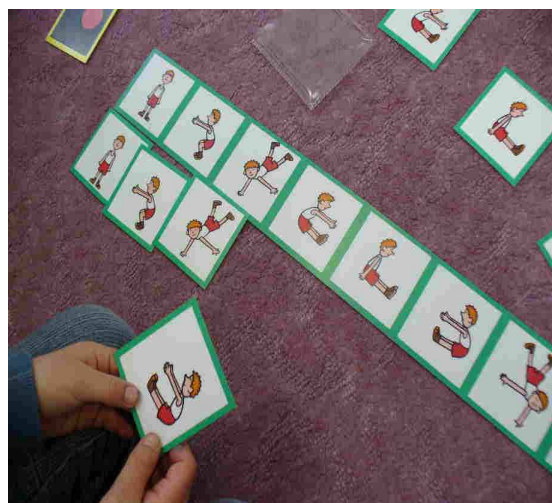

Smyslové vnímání

hmatové vnímání

zrakové vnímání, orientace v prostoru, tělové schéma

grafické cviky – „Nekonečný papír“

uvolnění zápěstí – „Dřevěný mlýnek“

Příloha č. 15

Konkrétní možnosti rozvíjení komunikativních kompetencí v MŠ.

Den v MŠ

Cíl: možnosti rozvíjení komunikativních kompetencí u dětí ve věku 5 – 6 let

příchod dětí do MŠ:

- pozdrav a přivítání s učitelkou
- pozdrav a přivítání s kamarádem

KK *komunikace bez zábran a ostychu s dětmi i dospělým, vstřícnost, otevřenost, oční kontakt, neverbální komunikace - úsměv*

volná hra výběr z nabídky činností nebo volný výběr hraček dle volby dítěte

KK – *umět zformulovat vlastní přání, požádat*

rozhovory dětí při hře

KK *zvládnout vyjádřit bez ostychu svůj názor, myšlenku, učit se vyslechnout názor druhého, umět se domluvit, snažit se navrhnout možnosti řešení např. při sporu o hračku, jak se domluvíme, učit se přijmout rozhodnutí kamaráda – ano x ne*

úklid hraček

KK – *umět reagovat na slovní pokyny*

logopedická chvílka artikulační cvičení, krátké říkanky k procvičení jednotlivých lásek, dětské jazykolamy, dechová cvičení, rytmizace slov

KK- *umět se správně a srozumitelně vyjadřovat*

denní cvičení – pohybová hra „ Na barevná auta.“ – jezdí pouze ta skupina dětí, jejíž barva auta (fron. papírová pomůcka) je shodná se zdviženým terčem

zdravotní cviky (*neverbální komunikace – předcvičování*)

KK – *umět reagovat na verbální i neverbální signály a pokyny*

svačina

KK - *umět poděkovat, požádat*

piktogramy – zopakování si pravidel soužití ve třídě (jsou umístněny na zdi třídy, aby je děti stále viděly)

KK – *učí se rozlišovat některé symboly, porozumět jejich významu i funkci, hovořit ve vhodně formulovaných větách*

Řízené činnosti:

pohybová hra „ Na řemesla.“ (děti beze slova předvádějí různá povolání, ostatní hádají)

KK- *učit se vyjadřovat různými prostředky – mimika*

didaktická hra s obrázky – popis činností – různá povolání

KK – *rozšiřování slovní zásoby, vyjadřování se v celých větách – řekni to celé*

grafické cviky – děti kreslí kouř z komína – kominík

KK – *učí se ovládat dovednosti předcházející psaní*

kreslení – námět – „ Čím by jsi se chtěl stát, jaké povolání by se ti líbilo? “

KK – *učit se vyjadřovat a sdělovat své názory, pocity, nálady různými prostředky*

nácvik básně „ Pekař a kominík.“

KK – *učí se ovládat řeč, učí se dovednostem předcházejícím čtení*

komunitní kruh - kominík přináší štěstí „ Kdy se člověk může cítit šťastný? “

KK – *dítě se učí vyjádřit své názory, vyslechnout druhého, má možnost volby – chci mluvit, nechci se vyjádřit, respektuji a jsem respektován*

oběd

KK – *poděkování, požádání, umět se bez ostychu vyjádřit*

domluvené signály: TICHŮ – zvednutá ruka učitelky nebo dítěte

KRÁTKÝ HLÁSEK – mluvit potichu

KK – *dítě se domlouvá i některými gesty, rozumí jejich významu*

odpočinek – poslech čtené pohádky

KK – *dítě rozumí slyšenému, chápe obsah, rozvíjí dovednosti předcházející čtení*

Odpolední zájmová činnost:

prohlížení knížek a encyklopedií

KK – *rozvíjí dovednosti předcházející čtení*

hra s počítačem – program pro rozvoj vědomostí předškolního dítěte

KK – *využívá možnosti informativních a komunikativních prostředků se kterými se běžně setkává*

společenská hra „ Člověče nezlob se. “

KK – *dítě slovně reaguje, vyjadřuje své myšlenky a názory, vede smysluplný rozhovor*

Odchod domů:

- rozloučení s učitelkou a kamarády

KK – *zdokonalování komunikace s okolím*